

Qardaşım Davud!

Mən də bilirəm ki, biz öluncə, dağlar, çaylar, ağaclar, quşlar, çiçəklər, bir sözlə, təbiətdə nə varsa bizim artıq olmadığımızı bilmirlər. Mən də hamılar kimi belə düşünsəm də, doğrusu bunların sənin ölümündən xəbərsiz olduqlarına çox çətin inana bilirəm!

Sənin onlara qarşı bənzərsiz sevgin o qədər böyük və dərin idi ki, mən başqa cür düşünə bilmirəm.

Kim sənin kimi sevə bilərdi onları?

Kim sənin kimi özü bir insankən, bir quşun mahnısı, bir çiçəyin rəngi və bir dağın ucalığı da ola bilərdi?

Kimin qəlbində sənin qədər batan günəşə, doğan aya yer vardı?

“Keşkə min il yaşaya biləydim!” Demişdin. Min il boyunca sevə-sevə yaşamaq istədiyən bir zamanın qarşısında sənin yetmiş illik ömrün nə qədər az oldu!

Qardaşım Davud!

Heç şübhəm yoxdur ki, ölməsəydin, bu haykuları oxuyub onlarla zamanın incəliklərlə, dərin duyğularla dolu üföqlərinə gedəcəkdin və gözəlliyə susayan ruhun onlarda şirin röyalara dalacaqdı; bunun üçün də bu mahnılar, boyalar, zəngin və incə düşüncələr toplusunu, unudulmazlığına bir hədiyyə olaraq yanına gətirdim.

HAYKU

ÇEVİRƏNİ

ƏZİZ SƏLAMİ

2007

GİRİŞ

Hayku Yaponiya və eləcə də dünya ədəbiyyatının ən kiçik şeri olaraq tanınmışdır. Hayku Yaponiya ədəbiyyatının ən əski şeri olan tankadan ayrılmışdır. Yeddi misradan ibarət olan tankanın birinci və üçüncü misrası beş və qalan misraları isə yeddi hicalı olmuşdur. Tanka şerinə örnək olaraq Yaponiya imperatorunun (İsadan sonra 350-ci illər) yazdığı və həm də ən əski şer kimi tanınan bu tankanı oxuya bilərik:

Saçlarımın qarasına
bəyaz qırov
düşən günəcən
burda səni
gözləyəcəyəm.

Tanka xalq içində deyil, saray adamları və imperatorun döyüşçüləri olan Samuraylar arasında bir əyləncə şeri kimi yayılmışdır. Belə ki, bayramlarda və şənlik zamanlarında dost-taşıqlara göndərilən dəvət məktublarında bir tanka da yazılmış. İlk, 17-ci yüzillikdə bu tankadan hayku yaranmışdır.

Belə ki, tankanın yeddi misrasından son iki misrası götürülmüş və üç misrası hayku adıyla yayılmağa başlamışdır. Hayku ritmli sözlərlə yazılmış olsa da qafiyəsiz olmuşdur. Hayku yarandığı zamandan başlayaraq tanka kimi əyləncə şeri deyil, ciddi temalarla yazılan bir çeşid şer olaraq bütün kütlələr arasında özünə çox önəmli bir yer açmışdır; həm də ki, elə ilk yayılmağa başladığı çağlardan Başo kimi böyük şairlər tərəfindən zen dünyabaxışı ilə sıx bağlılıqda olmuş və birbaşa onun şerinə çevrilmişdir.

Getdikcə haykunun zenlə bağlılığı elə bir dərəcəyə çatmışdır ki, artıq bu şeri bu dünyagörüşündən ayrı düşünmək mümkün olmamışdır.

Hayku şerinin dünyası bu üç tәмәl üzәrindә qurulmuşdur:

- 1- Tәbiәt vә onun ön planda olması.
- 2- Haykunun nәfәs aldıđı zaman nә dүнән, nә sabahdır; indiki zamandır.
- 3- Haykunu yaradan temaların ancaq bir dәfәliyi vә tәk-rara uğramaması.

Hayku başladıđı çağlardan bәri 19-cu yüzilliyә dәk onun şairləri tәrәfindән bu üç tәмәl ardıcılıqla qorunmuşdur. İndi isә bu üç tәмәl üzәrindә dayanıb onları qısa şәkildә açıqlamaq istәyirik.

1- Nәdir tәbiәtin ön planda olması? Bu, hayku şairinin birinci olaraq özündән deyil, tәbiәtdән danışmasıdır vә eyni zamanda şairin necә bir ruh halında olduđunu elә o tәbiәt haqqında yazdıđı şerdә doğrudan doğruya görә bilirik; bunu bir neçә hayku ilə göstәrmәk istәyirik:

Bu yoldan
gedән yoxdur
bu son bahar axşamında.

Bunu, bütүн hayku tarixinin әn böyük şairi olan Bašo yazmışdır. Biz bu haykunu oxuyarkән gözümüzün önündә bir son bahar axşamı açılır vә bu kәdәrlі duyğular oyadan axşamda bir yol uzanır; kimsәnin getmәdiyi bir yol. Bu kimsәsiz yolun amma bir yolçusu var, bu da elә şairin özüdür. Bu, şerdә deyilmәsә dә biz bunu görürük; kimsәnin getmәdiyi bir yoldan danışan vә onu bizә birbaşa göstәrән şair, o yolun tәk yolçusudur da. Başonun ömür yoludur bu, son bahardan gәlib keçән vә bilinmәzliyә uzanan bir yol. Bašo öz ömür yolunun son nöqtәyә çatdıđını illәrdән sonra bu hayku ilə rәsm etmişdir:

Yolçuluqdan xəstə,
dolaşır başsız rüyalarım
qurumuş bir örüşdə.

Haqqında danışdığımız nöqtədən yayınmadan başqa bir örnək:

Dayaz çayın
tutqun yaşıl sularında
ilk işıltı.

Bunu adlı şair Qetto yazmışdır. Qış sona çatmışdır, axan çayın suları hələ azdır, sular tutqun yaşıl rəngdədir və bu qarantlı yaşıl sularda artıq istilənməyə başlayan günəşin ilk işıqları görünməyə başlamışdır. Bahar günəşinin ilk işıqları təkə tutqun suları deyil, həm də qışdan bahara qovuşmağa can atan şairin də ruhunu işıqlandırır. Şairin bu ruh halını özü demədən də biz duya bilirik. Onun varlığı təbiətdə oyanan ümidə qarışmış və bir bütövün ayrılmaz bir parçasına çevrilmişdir. Başqa bir örnək:

Bu aylı gecədə
qış girsə də
nə xoş qoxudu astralar.

Şiki bu haykunun şairidir, klassik hayku dünyasının son böyük şairi. Aylı bir gecədir, həm də qışın ilk gecəsi; bildiyimiz kimi qışın öldürücü və donduran nəfəsini duyan çiçəklər solub özlər; bəs qışın girdiyini gören bu çiçəklər nədən belə gözəl qoxumuşdur?! Həyata inam onlarda nə qədər güclü imiş! Bu inam şairin öz ruhunda deyilmi? Amma o bu halı göstərmək üçün özündən deyil, təbiətdən söz açmışdır və biz isə donmaq qorxusundan solmayan astra çiçəklərində şairin özünü görürük.

2- İndiki zaman haykuların önəmli təməllərindən biridir, „İndiki zaman“ o deməkdir ki, hayku şairinin ruhu nə keçmişdə, nə də gələcəkdədir, o içində olduğumuz bu zamandadır, daha doğrusu bu andadır və bu an o qədər canlı, o qədər həyatla doludur ki, şair keçmişin və gələcəyin özünü belə içində olduğu bu anda qavramağa çalışır. Hər nəyi olduğu kimi görə bilmək; hər nəyin öz varlığını anlama bilmək yalnız bu anda mümkündür və bu an bütün zamanların ən doğru və ən canlı bir parçasıdır və hayku şairi bu anı qavramaqla bütün zamanlara da bir baş vurmuş olur. Keçmiş və gələcək arasında yaşamaqda olan indinin tam içində olmaq və onu bəlli bir fəsilin indisi olaraq yaşamaq istəyir. Buna görədir ki, bütün haykular da hər birinin hansı fəsildə olduğunu dərhal görə bilir. Həm də ki, bu şərtlərdə birinci yer tutan və şairin ruhunu özündə gizləyən çiçəklər, otlar, ağaclar, bəcəklər, buludlar, sular, quşlar, bütün canlılar, cansızlar və daşların özü belə anın hansı bir fəsildə olduğunu açıqca göstərir.

3- Haykuların təkrarsızlığı və ya yalnız bir dəfə baş verən bir hadisə ilə bağlı olduqları ondan irəli gəlir ki hayku şairinin yaşadığı hər an bənzərsiz bir andır, başqa sözlə desək, keçəri bir andır və keçməkdə olan bu an, gəlməkdə olan anla çox fərqlənir. Hayku şairi, öz torunu böyük bir zamana deyil, bir anın içinə atır və onun torundakı, böyük bir zamanın sularında bəslənmişdir.

Hayku şairi heç usanmaq bilməyən, uzun-uzun ovunu gözləyən, göl kənarında duran bir balıqçı quşudur, onun bunca gözləməyi, bir an içində sonuca çata biləcəkdir və o, bu anı əldən qaçırmamalıdır:

Çığırdı qaranquş birdən:
„Qan axıtmış ilan ah
kiçik evdə gecəkən!“

Bu haykunun şairi Buson, nə ilanın qaranquşun balalarını öldürdüyünü və nə də ana qaranquşun acı çığırtısını düşünmüşdür; o, qaranquşun çığırtısını heç gözlənilmədən, birdən eşidib və baş verən dəhşətli fəlakəti elə o anda sezə bilmişdir.

Axtalanmış və qırmızı
bir atın burnuyla üfürdüyü
bir işıldaquş.

İssadır bu haykunun şairi. Bir atın güclə görə biləcəyimiz ufaq bir böcəyi burnuyla üfürməsinə ancaq bir anı dərindən yaşaya bilən bir insan görə bilər və hayku şairi belə bir insandır.

Hayku şairi oturub şer yazmamışdır, yazacağı şerləri qabaqcadan düşünməmişdir; şer onun ruhunda birdən yaranmışdır. Hayku birdənbirlik şeridir; bir buludun gurultusu, bir şimşəyin çaxması və uçan bir quşun birdən bir tükünün qoparaq havada qalması kimidir.

Haku şairi həyatı bir bütöv olaraq görür; bütün varlıqların bir-birinə qırılmaz tellərlə bağlanmasına inanır.

Hayku şairi dünyaya zən baxışı ilə baxır; həyatda olan bütün canlı və cansızları olduqları kimi anlamaq üçün öz içini hər bir həvəsdən və gündəlik qayğılardan boşaldıb və ruhunu bütün varlıqlara açır və özü də o varlıqlarla birləşir:

Bir tavan altında yatdıq
qatırdırnağı çiçəkləri və fahişələr
ay və bir də mən.

Bu, Başodandır; xatırlatmaq istərdik ki, Başonu öz zamanında müqəddəs bir insan kimi tanımışlar və belə bir insanın, altında yatdığı tavanın altında həm qatırdırnağı çiçəkləri, həm fahişələr və həm də ay yatmışdır və bu tavan göydür.

Şairin də ruhu göy kimi açıqdır, orda çiçəklər, fahişələr, ay və şairin özü birləşmişdir. Şair bütün varlığa çevrilmişdir, bütün gözəllik və çirkinlikləri ilə.

Ruhunu göylər kimi varlıqlara açabilən hayku şairi yazmaq üçün istəyi və iradəsindən asılı deyil, budaqdan meyvənin öz-özünə düşdüyü kimi, həyat da onun ruhuna eləcə düşür. Bu öz-özünəlik və birdənbirəlik hayku şəri üçün baş şərtlərdən sayılır.

Yaponların ən əski və ana hayku kimi tanıdıqları bir hayku vardır ki, bu haykunu da Başo yazmışdır:

Əski göl
atılır içinə bir qurbağa
və suyun şappıltısı.

Deyirlər ki, Başo bir gün gənc haykuçularla bir yerdə kən, ondan bir hayku söyləməsini rica edirlər; o, elə bu anda oradan uzaq olmayan bir suya tullanan bir qurbağanı eşidincə: Atılır içinə bir qurbağa və suyun şappıltısı.

Deyir. Amma şerin birinci mısrası hələ yoxdur. Gənc şairlərin biri şeri tamamlasın deyər:

“Yabanı qızılıgüllər arasında” deyir. Başo susur və birdən: “Əski göl” dedikdə gənc haykuçular Başonun nə dərəcə böyük bir usta olduğuna heyran qalırlar.

Bu haykunun ilk söylənmiş ikinci və üçüncü mısraları öz-özünə yarandığı kimi birinci mısrası da şairin istəyindən asılı olmadan, birdənbirə, başqa sözlə desək düşünülmədən, onun içindən bir anda fısqırıb çıxmışdır.

Bir deyilənə görə də Başo öz zen ustasının görüşündə olarkən, ustası ondan Budanın nə olduğunu soruqda o, suya atılan bir qurbağanı eşidincə: “Buda o qurbağadır” deyir. Bu da bir hayku şairinin hər nəyi bir bütöv içində görməsini göstərir; bir bütöv ki, onun içində həm bir qurbağa var həm də tanrı, və bunlar bir-birindən ayrı deyildir.

Bu sözlərdən bu sonuca gəlib çatmaq olar ki, haykuları zen dünyabaxışından ayırmaq və onsuz anlaya bilmək olmaz. Buna baxmayaraq, heç bunları bilmədən də haykuları oxuyub ləzzət almaq mümkündür.

Haykular çox az sözlərlə yazılmış olsalar da, onlarda olan düşüncə dərinliyi ilə yanaşı, olduqca sadəlik, duruluq, ürək-dənlik və həyatın ən kiçik bir varlığının böyük gözəlliyini özündə əks etdirə bilməsi onları dünyanın ən sevilən şerlərinə çevirə bilmişdir. Artıq bəzi ölkələrdə ruh xəstəliyinə tutulan insanların müalicəsində haykulardan faydalanılır.

Haykular əslində oxumaq üçün yazılmış şerlər deyil, yaşamaq üçündür. Bunları yaradan insanlar onları yaşamışlar. Bizsə heç olmasa onları içimizin gözləri ilə görməliyik; Çünki, bunlar içəbxəş şerləridilər; hayku şairi öz içinə baxmaqla orada əks edən bütün varlıqla birləşmək istəmişdir.

1600-dən çox kayku içindən seçilib dilimizə çevrilmiş bu 700 hayku alman dilində ən güvəncli qaynaqlardan alınmışdır.

Sanıram ki, sözlərimizi hayku dünyasını yaratmaqda zəngin payları olan dörd böyük hayku ustalarının həyat və yaradıcılığına qısa bir baxışla bitirməyimiz uyğun olardı.

BAŞO:

Matsuo Munefusa 1644-cü ildə Uenoda doğulmuş və 9 yaşında ikən ilk şeirlərini yazmağa başlamışdır. Gənc yaşlarında doğma kəndini tərk edib zen dünyabaxışını öyrənmək üçün bir monastıra getmiş və az sonra öz şeir məktəbini qurmuşdur. Öyrəncilərindən biri də sonralar adlı bir şair olan Kikaku olmuşdur. 1671-ci ildə öyrəncisi və dostu Sampunun yanına gəlib, onun bağçasında bir banan ağacı (başo) altında kiçik bir komada yaşamış və elə bu zamandan bir şair kimi adını Başo qoymuşdur.

Başoya qədərki şairlər haykuya bir söz oyunu olan şeir kimi Baxmışlar və Başonun:

Çılpaq budağa
qonmuş bir qarğa:
son bahar axşamı.

Şeri haykunu bu durumundan qurtarmış və ona əngin bir dünyanın gur havasını gətirən ilk kayku olmuşdur. Təbiəti dərin bir sevgi ilə sevən Başonun şeirləri, onun zenlə bağlı öz üzərində yorulmaz bir ardıcılıqla çalışması ilə yanaşı, get-gedə bənzərsiz bir dərinlik və dolğunluq qazanmış və zən dünyasının ən parlaq və canlı bədii örnəklərinə çevrilmişdir.

Başo bir rahib olaraq ölkəsini ayaqla gəzmiş və yollar boyunca görüb sınıdıqlarını hayku-hayku qələmə almışdır. Həyat və ən birinci olaraq, təbiət və onu dolduran canlı və cansız varlıqları dərinlən duyub mənimsəmək üçün öz ruhunu hər bir gündəlik həvəs və istəkdən boşaldıb və onu hər nəyin doğru və saf aynasına çevirməyə çalışmışdır.

Zen görüşünü mənimsəyən və varlığı olduğu kimi qavramaq istəyən bir insan üçün, öz "Mən" indən qopub özünü canlı və diri bir boşluq kimi bütün həyata açma bilməsi

birinci şərtidir.

Başo bu ağır, uzun və gözəl yolun usanmaz yolçusu və mahnıçısı olmuşdur.

Başonun bir çox haykuları, tanımadığımız, nə olduğunu bilmədiyimiz bir dünyanın sirli və qapalı mənzərələridir. Bu mənzərələri süzdükdə onların gözəlliyinin seyrini duya bilsək də, hansı bir dünyanın mənzərələri olduqları bizə hələ bilinməz qalır. Əlbəttə, bu özü də gözəldir, ancaq o mənzərələrdən aldığımız ləzzət, dayaz bir ləzzət olmasa da, onların bizə üzdə göstərdiklərinin arxasında gizlənən dünyaya varə bilməlk üçün o dünya haqqında bilgimizin olması gərəklidir və belə olduqda, Başonun mənzərələri bizim bələdçimiz ola bilər. Bunlardan bir neçəsinin birlikdə seyrinə dalaq :

Bahar yaxınlığı
seyrək dumanlarda
adsız bir təpə.

Şirin bir sikk kimi ruhumuzu oxşayan bu baharqabağı mənzərədə, seyrək dumanlar içində bir təpənin silik cizgilərini görə bilirik; bu təpənin adı yoxdur, o, öz adsızlığı ilə yaxınlaşan baharla və onun yüngül nəfəsi olan seyrək dumanla birləşmişdir. Bu təpənin adı olmasa da, o, bütöv bir gözəlliyin qopulmaz bir parçasıdır :

Bu sevilməz qarğa belə
qar içində
səhər erkən:

Qarğa bir çox xalqların gözündə uğursuz və sevilməyən bir quşdur; yaponlar üçün də belədir. Bu sevilməz qarğa səhər erkən yağan ağappaq və təmiz qarda heç o bildiyimiz quş deyil, o da bu bəyazlığın və təmizliyin bir parçasına dönmüşdür.

„Sevmirəm uşaqları!“
Deyən bir insanın
yoxdur çiçəkləri

Burda təbiət deyil, bir insan mənzərəsi qarşımızdadır. Bir insandır bu, uşaqları sevmədiyi üçün çiçəkləri də yoxdur. Uşaq heyrət və maraq gözüylə baxar hər nəyə; onun gözündə bir çiçək sirlərlə dolu bir dünyanın ən gözəl bir parçasıdır. Uşağı sevməyən bir insanın öz ruhunda da bir uşaq yoxdur. O, bu sirlər dünyasını gülümsəyən çiçəklərin önündə korlar kimidir. Başonun öz sözlərini bir daha təkrar etmək istəyirik:

- Hayku yazmaq üçün uşaq olmalıyıq. -

Bu sözü belə də deyə bilərik: Varlığın gizli gözəlliklərini duya bilmək üçün ruhumuzda bir uşaq olmalıdır.

Yalnız yay otları qalmış ah,
o döyüşçülərin
röyasından.

Döyüşçülərin torpağı üstündə bitən bu yay otları, gerçək otlardır. Biz bu otları yaşadığımız indinin içində görə bilirik. O döyüşçülər də bir zaman yaşamışlar, ancaq onlar “İndi” ni ayaqlaya-ayaqlaya, əzə-əzə boş rüyalarının ardınca getmişlər və indisə onların torpağı üstündə “İndi” nin otları göyərmişdir; onların xəbəri olmadan!

Soyuq axşamda köçərkən
daldı birdən yuxuya
xəstələnmiş çölqazı.

Ruhumuzun dilədiyi o yerə qovuşa bilmək üçün soyuqlara, uzun yolların acılarına və təhlükələrinə dözməliyik. O yerə vara biləcəyikmi? Kim bilir! O yol-

larda həyatımızı itirmək yolsuz bir həyatda yaşamaq-
dan gözəl deyilmi?

Başonun özü də belə yollarda yumdu gözlərini və
onun keçdiyi ömür və yaradıcılıq yollarını adlı hayku
şairi Çora belə canlandırmaq istəmişdir:

Əynində yolçuluq paltarı
bir durna qış yağışında:
Ustamız Başo.

BUSON:

Yaponlar klassik haykuçular içində Busonu da Başo qədər dəyərləndirirlər. Busonun həyatı haqqında çox az bilgi əldə vardır. Bilindiyinə görə o, 1715-ci ildə Settsu əyalətinin kiçik bir kəndində anadan olmuş və gənc yaşlarında rəssamlıq və hayku öyrənmək üçün Tokyoya gəlmişdir. Sonralar ünlü hayku şairləri kimi tanınan Tayqi və Kito onun öyrənciləri olmuşlar. Buson, haykuçuluğuyla yanaşı təbiət rəssamı kimi də ün qazanmışdır. Onun rəsm əsərləri hələ də yaşamaqdadır.

O, Başonu çox sevmişdir. Bu hayku onun bu sevgisinin ifadəsidir:

Getdi Başo və dəyişmiş
daha il
o zamankı kimi.

Busonun yazdığı qeydlərindən onun zen dünyabaxışını dərinlən sevdini və öz yaradıcılığında ondan faydalandığını öyrənmə bilirik. Ancaq o, Başodan fərqli olaraq, rəsmlərində olduğu kimi, haykularında da birinci növbədə bir rəssam kimi çıxış edir; sözləri boyalar kimi bir-birinin yanına qoymaqla rəsm işini görmüş olur:

Aydınca seçilir
pion çiçəklərinin ağılığınan
orman qarışqası.

Bu sözlər boyalardır və bu hayku olduqca incə bir rəsm əsəridir. Bir çox hallarda onun sözləri oxumaqdan daha çox baxmaq üçündür:

Pion çiçəkləri,
boz rəngli bir pişik balası,
Və qızıl bir kəpənk.

Bu boyalaşib cisimləşən sözlərə toxuna bilərik sanki:

Qalmış zəncirotundan
unudulmuş çiçəkləri
yol kənarında, qırovda.

Və ya bu sözlər, gözümüzdən birbaşa ruhumuza dolan bir
axşam mənzərəsinin kölgələnib qaralan boyalarını bütün
incəliyi ilə önümüə qoyur:

Söyüd ağacı olan yerdən
qaralmağa başlayır
gündüz və tarla yolu.

Buson da başqa hayku şairləri kimi həyatın gözəlliklərini
və onun sonsuz zənginliyini böyük şeylərlə deyil, bir çox
insanların ən dəyərsiz, ən önəmsiz bildikləri varlıqlara
diqqətimizi çəkməklə göstərir, daha doğrusu rəsm edir:

Bahar yağışında heç islanmadı
yuvarlaq qarnı
qurbağanın.

Zen görüşünə xas olan birdənbirlik və hər nəyi, bir
an içində duyaraq öyrənmək Busonun da şerlərində
diqqətlə və həm də böyük ustalıqla gözlənilir:

Gözəl və uzun yaz günündə
bir kərə ancaq dənizin
qalxıb enməsi.

Təbiət halları üzərində belə bir diqqət bacarığı doğrudan da inanılmazdır.

Başo, işıq zolaqlarının arasından baxışımızı özünə çəkən, uzaq və kölgəli ucqarlarında tanımadığımız canlılar, ağaclar, bitkilər, mahnılar, səslər yaşayan, içinə girilməsi heç də rahat olmayan sonsuz bir ormandırsa, Buson, üfüqləri uzaq mavi dağları aşıb keçən bir ovadır; bir ova ki, orda bütün bitkilərin, çiçəklərin, quşların, daşların, heyvanların kəskin və aydın biçimləri və cizgiləri vardır. Bu ovanın gözəlliyi tükənməzdir; ayağımızın dibində bir kolun yarpağında dincələn, qanadları naxışlı bir böcəkdən başlayaraq o uzaq mavi dağları aşıb keçən üfüqlərə qədər. Buson, bu əngin ovanın bənzərsiz söz və boya rəssamıdır.

İSSA:

Zamanca, artıq öyrəndiyimiz iki böyük haykuçulardan sonra gələn və böyüklükcə tam onlarla yan-yana duran bir hayku şairidir İssa. O, 1763-cü ildə, indiki Maqano əyalətində yerləşən Şinanonun Kasivabara adlı bir dağ kəndində yoxsul bir ailədə anadan olmuşdur. Hələ üç yaşında ikən anası ölmüş İssa sonralar acısı heç azalmayan bu itkini bir haykusunda belə ifadə etmişdir:

Ah, zavallı anam:
Baxaram dənizin uzaqlarına,
nə qədər, nə qədər!

Altı yaşında ikən kəndlərindəki məktəbə getmiş və ustadından aldığı dərslə yanaşı, Yaponiya və Çin ədəbiyyatını da öyrənib sevməyə başlamışdır. İki il anasının ölümündən sonra, atası yenidən evlənmişdir. İssa artıq səkkiz yaşına çatmış və ilk şeirlərini yazmağa başlamışdır. Di gəl ki, ögey ananın, nə İssanı və nə də onun şeirlərini görməyə gözü varmı. Hər gün onu vurur və rahat bir nəfəs almağa qoymurmuş. İssa, sonralar o günləri xatırlayarkən belə yazmışdır:

„Ögey anamın mənə çəkdiyi acılara dözməyib bir gecə evimizdən qaçıb məbəddə Budanın yanında səhərəcən ağladım!“

İssanın atası oğlunu bu durumdan qurtarsın deyə onu Tokyoya, tanışlarının yanına göndərmək qərarına gəlir. Bununla da o, 14 yaşında ikən alverçilərlə, doğma kəndlərini tərk edib və Tokyoya gəlir. O, orada tanışlarının yanına getmədən öz əməyi ilə həyatını keçirməyə qərar verir. 11 il boyunca atabaxanlıq, tövlə işləri və bununla yanaşı rahiblik öyrənməklə yaşayır. O, bu illərdə aclıq, soyuq və korluqlarla dolu bir ömür sürsə də, şerə

olan sevgisini heç itirmir və Başonun dostlarının açdıqları hayku məktəbində ardıcıl ortaqlıq edib və get-gedə hayku ustası kimi öz öyrənciləri olur. İssa da Başo kimi uzun bir zaman, yollarda olaraq, Yaponiya adalarının uzaq yerlərini ayaqla gəzib dolaşır. Sonra bir kəndli qızı ilə evlənir və bu qadıncıdan üç oğlu və bir qızı olur. Uşaqları çox sevən İssa özünü bəxtiyar bir ata kimi duyarkən, hər üç oğlu bir-bir xəstələnib ölür və dərin bir sevgi ilə sevdidi Sato adlı qızı da onların ardınca gedir! Şirin röyası heç olan İssa az bir zamandan sonra qadını da itirmiş olur! O, qızının ardınca öz duyğusunu belə dilə gətirmişdir:

Bir damla şəhdir ah,
bir damla şəhdir dünya-
Buna baxmayaraq, buna baxmayaraq.

O, bu haykusu ilə həm dərin həsrətini, həm də bütün ağrılara baxmayaraq həyatın nə qədər şirin, nə qədər gözəl olduğunu bildirmək istəmişdir. Bu fəlakətdən sonra o, bir daha evlənir; ancaq az sonra qadını onu buraxıb gedir. İssa üçüncü dəfə də evlənir; bu dəfə yenə bir qızı olur; ancaq o dünyaya gələrkən İssa artıq bu dünyadan köçmüşdü! Son günlərində bütün evi bir yanğının qurbanı olub külə dö-nür. Yastığının altından son haykusunu tapırlar:

Ah, necə bir nemət:
Yorğanımın qarı
cənnətdən yağmış!

Onun məzar daşında da özünün bu haykusunu yazmışlar:

İstəməsək də budur:
Yatdığımız bir yer
Üç arşın qar altında.

İssanın yoxsulluğu dillər əzbəri olmuşdur; o, o qədər yoxsulmuş ki, il bazarında onu orda görənlər:
- Sən burda nə edirsən? - Sormuşlar!
O, özü bunu haykusunda dilə gətirmişdir:

İl bazarı-
Sorurlar məndən:
Sən burda nə edirsən?

İssa böyük hayku şairləri içində ən duyğulu və şerlərinin qaynağı gündəlik həyatdan olan bir şair kimi tanınmışdır. Busonun şeri son dərəcə dəqiq, seçilmiş, yonulmuş sözlər üzərində qurulmuşsa, İssaninkilər daşğın bir duyğunun ən yaxında olan sözlərə dolması və ən təbii bir biçimdə söylənməsidir. Busonun şeri usta bir rəssamın böyük bir incəliklə işlədiyi kiçik-kiçik tablolarıdır, İssaninkilər ürəyin ən isti, ən titrək və ən duyğulu qatlarından qaynayıb və sözləri qanadlandıran mahnılardır. Bir sözlə, Busonun şeri söz sənətinin yüksək ustalığıdır, İssaninkilər sözlərin həyatla əriyib qarışmasıdır. Bir körpə quşun birinci uçuşunun həyəcanlarıdır. Anasını itirib öksüz qalmış bir sərçə balasının sarsıdıcı qorxusudur. Arıq və ümitsiz bir qurbağaya bir insan ürəyinin aşladığı isti bir təsəllidir. Çiçəkli çəmənlərə buraxılan bir dayçanın sonsuz sevincidir. Yeni ilə ayaq qoymuş yoxsul bir ananın qucağındakı körpəsinin balaca əllərinə baxıb bir ümid duymasıdır. İssa həyatın hər bir sərt üzünü görsə də, cismi qabar-qabar sərtləşsə də, qəlbi bir uşaq ürəyi kimi qalmışdır:

Mənim arıq qurbağacığım
heç üzülmə
bax, İssa da yanındadır.

Bəlkə də xəstə olduğuna görə arıqlamış bir qurbağanın-
halını görüb və onunla danışmağı bacaran və ona təsəlli
verə bilən bir insandır İssa. Bir at gəlib yoldan keçərkən
ürəyi üzülür onun, çünki körpə bir sərçə də yol üstün-
dədir və atın ayaqları altında qala bilər:

Qaç amandır, körpə sərçə
qaç buradan,
bir at gəlib keçir yoldan.

Üzü çox az gülən, həyatın sevinclərindən çox az payı
olan insanların dodaqlarına - bəlkə ildə bir dəfə! - gülüş
gələrsə, onu görə bilir o:

Səssiz adımlarla gəldi
qadınla kişinin yanına
yeni ildən bircə gülüş.

Ömür yollarında az sevinc tapan bir insandır ki, onu
aramaqdan heç usanmamışdır:

Şən ayaq tappıltısı,
sıx dumanda
gəlir birisi.

Onun gözündə yenicə açılmış gilaş çiçəklərində hökm-
darların qürurundan daha çox ehtişam və həqiqət vardır:

Endirdi atından aşağı
qürurlu mülkədarı
gilas çiçəkləri.

İssa bu gözəlliyə o dərəcə vurğundur ki, heç nəyi oğurlama deyən etikaya göz yumub çiçək oğrusuna sevdiyi çiçəkləri oğurla deyir:

Ay göstərdi sayğısını
dağ ayağında işığıyla
çiçək oğrusuna.

Özü bir rahib olan İssa, tanrısını belə, ancaq gözəlliklə bağlılıqda sevə birlir:

Qırmızı bir araqçındır
Budanın başındakı
gavalı çiçəkləri.

Bu tanrı, özü varlıqdır; bütün varlıqları özündə birləşdirən ulu bir varlıq. O, ondan qopan heç bir varlıqdan uzaq deyil; onda ana qanadlarının istisi və şəfqəti vardır; onun çiyinlərində hər bir körpə sərçə istədiyi kimi civildəyə bilir, qorxmadan, hürkmədən:

Budanın çiyində
oxuyur hər körpə sərçə
ürəyincə.

İssanın bu kimi davranış və duyğuları həm onun öz təbiətindən və həm də zen baxışını dərindən mənimsədiyindən irəli gəlir. O, bir uşaqdır, heç böyüməyən bir uşaq, möcüzələr və sirlərlə dolu bir varlığın uşağı:

Körpə sərçələr, bir də mən
işimiz ancaq oynamaq
təzə otların içində.

O, gözəlliyin, ölümsüzlüyün və ululuğun nə olduğunu
nə qədər dərinədən və içdən anlaya bilmişdir:

Nə qədər sadə və təntənəsiz
gəldi bahar bu gün səssiz
göydə mavi olaraq.

Həyatın bitməz-tükənməz acıları ilə yüklənmiş bir ruhun
dünyamızın ən incə, ən ucqar gözəllikləri ilə bu qədər
bağlılığı heyrət doğurmazmı?

Təmizləyir bülbül, ah
gavalı çiçəkləriylə
ayaqlarını!

Nə yazıq ki, belə bir varlıq, ömrünün sonlarında belə
söyləməli olur:

Qocaldıqda insan
ağlamaqçındır uzun
günlər belə.

Yaşadığı bir ömrə heç yaraşmayan İssanın ürəyindən
heç zaman, nə sevinc, nə işıq və nə də bunlardan doğan,
bir çox hallarda şirin və bəzən də acı yumor heç azalmamışdır:

Adamlar gəlincə
dönüb bir qurbağa ol
mənəm kiçik və sərin qarpızım!

Gözlə ha çəyirtkə;
ayaqlayıb dağıtmayasan
mənəm gözəl şəh damlamı!

Qaç durma, qaç
qoca pişik
çağırır səni qadının!

Aydın bir qış səhəri.
Çatırdayıb qıgılcımlar saçır,
kefi kökdür kömürün.

İssanın şerləri bir insanın heyvanlara olan sevgisinin ən parlaq örnəyidir. O, yalnız qurbağalara üç yüz hayku yazmışdır!

Onda olan bu qədər ruhluluğun, bu qədər sönməz həyat sevgisinin qaynağı, hardaymış görəsən?!
Bizim nə demək istədiyimiz bir yana, görək İssa özü nə deyir:

Dişi olmayan bir səs
eşidilir daxmadan:
“İçdədir bəxtiyarlıq!”

ŞIKI:

Klassik hayku dünyasının son böyük şairidir. O, 1867-ci ildə Matsuyama şəhərində dünyaya göz açmış və hələ 11 yaşında ikən ilk haykularını yazmağa başlamış və 16 yaşında da dərslər oxumaq üçün Tokyoya gəlmiş və bu zaman haykuya olan maraq və sevgisi daha da artmışdır. Hələ uşaqkən uzun xəstəliklərlə tanış olan Şiki, qızğın bir çalışma yolunun ilk addımlarında vərəm xəstəliyinə tutulmuşdur. Bütün bu uğursuz hallara baxmayaraq o, böyük bir iradə və yorulmazlıqla hayku üzərində çalışmalarını sürdürmüş və “Ququ quşu” adlı bir hayku dərgisi yaymışdır. O, öz saysız haykuları ilə yanaşı, Busondan sonra get-gedə durğunluğa uğrayan hayku haqqında çox yeniruhlu incələmə əsərlərini yazmışdır. Bu yazılar hayku dünyasının beşiyi olan Yaponiyada ədəbi bir fırtınaya çevrilmişdir.

O, bu yolda o qədər irəli getmişdir ki, Başonun bir çox haykularının dəyərsiz olduğunu göstərməyə çalışmışdır. Bundan sonra o, öz hayku məktəbini açmış və bir çox gənc haykuçuları öz çevrəsinə toplamışdır; ancaq xəstəliyin güclənməsi üzündən yatağa düşmüş; ömrünün sonuna dək azalmaz bir dirənişlə çalışmalarını sürdürmüş və arzu etdiyi yeniliyin gerçəklənməsini xəstəlik yatağındanca görə bilmişdir.

Şiki, sonralar Başo haqqında yazdığı bir çox düşüncələrinin doğru olmadığını e'tiraf etmişdir. O, haykunun artıq itirdiyi o duruluq, sadəlik və obyektivliyini, ona yenidən qazandırmış və 35 yaşında ölmüşdür.

Şikinin, haykunu daşlaşmış durumundan qurtarmaq üçün yaydığı düşüncələrini bir cümlədə çatdırmaq istəsək bu sözlər ola bilər :

“Aydın və sadə yazın!”

Onun şer dünyası ilə tanış olmaqda bu sözlərdən yola düş

bilirik. Şiki əslində Busonun yolu ilə getmiş və sözlərlə rəsm etmək istəyində olmuşdur. Ancaq bunu, onun Busonu təkrar etməsi kimi başa düşməməliyik; o, öz şerlərinə öz ruhunun damğasını vura bilmişdir. O da bütün hayku ustaları kimi bu şerin ana təməllərini qorumuş və şerinin başlıca hədəfi, anlarda keçən həyatın bənzərsizliyini rəsm etmək olmuşdur. Şiki də İssa kimi, haykusunun pəncərəsini gündəlik həyata açmışdır və oradan gördüyü acı və kədərli gerçəkləri şerlərində əks etdirmişdir :

Bəzəyidir yeni ildə
arıq atın daşdığı
birinci yük!

O da Buson kimi bir çox kənd haykuları yazmışdır ki, göz önündə incə boyalardan və cizgilərdən yaranmış gözəl tablolara çevrilir:

Kəndin yanında batır ay
çay kənarında ağ çiçəklərlə dolu
qamışlıqda.

Şikinin bir göz qırpımında rəsm etdiyi bu heyrət doğuran mənzərəni, yalnız bir anın kiçik çərçivəsində, həyatın böyük bir parçasını yerləşdirə bilən böyük bir hayku ustası rəsm edə bilər :

Çaxarkən ıldırım
ormanın yarığından
göründü su.

Qurumuş , artıq yaşıllanma dünyasından qopmuş ölü bir kötüyün altında incə yaşıl bir zoğun varlığını görə bilmişdir o:

İncə bir zoğ görünürdü
sanki dumanlıqda,
qurumuş kötük altında.

Şikinin bir çox tablo-haykuları o qədər diri və canlıdır ki,
„oxudum“ deyil, „gördüm“ deməyimiz doğru olardı:

Bəyaz bir cizgi ancaq
qaranlıq dənizin
üzərində ay.

Təbii hallara diqqəti, bir insanın onlara kənardan deyil,
tam içindən baxması kimi duyulur:

İncə-incə, xəfifcə
qaralır çay kollarının çiçəkləri
gecələri düşən nəmdə.

Görəsən hər bahar çağında yaşıllanan torpaq, mahnılanan çöllər, çiçəklənən ağaclar olmasaydı, zamanlar boyunca qırğınlardan, talanlardan və dəhşətli qan fırtınalarından can qurtarmış insanlar nədən ümid ala bilərdilər ?!:

Döyüş bitdi artıq və dağılmış
evlərin yanında armudlar
çiçəklənir indi.

Şikinin , qar altında qalmış kənd mənzərələri , uzaqlığın, ıssızlığın və unudulmuşluğun havası ilə doldurur içimizi:

Qalanır qar damlarına
dağ kəndinin,
axır bir su çağlayaraq aşağıda.

Dörd-beş evli bir kənd
bəyaz qırov örtmüş
hər yerini bütün.

Qışın yalnızlığı:
keçdim kəndin ortasından
ancaq itlərin hürməsi.

Qış ağaclarının dövrəsində
boğuq səslə hürüşürlər
uzaq kəndin köpəkləri.

Şiki haykularının birində belə demişdi:

Qoruya bildi uzun zaman
öz incə rəngini
pion çiçəkləri.

Bu hayku sanki onun öz yaradıcılığı üçün yazılmışdır; çünki onun da haykularının tozlanmaz , solmaz rəngləri hər oxuduqca gözlərimiz önündə canlanır və onların təzəliyini və gözəlliyini qoynunda heyranlıqla yaşadığımız ana təbiət kimi duya bilirik.

İssızlıq: kimsəsizlik

İÇİNDƏKİLƏR

Yeni il
29

İlk bahar
37

Yay
90

Son bahar
130

Qış
173

YENİ İL

İçiku:

Yeni ilin ilk günündə
Nə uzaq görünür dünən
Toranlığında səhərin.

Onitsura:

Yeni ilin səhərində
Şanlıqlardan keçən külək
Əsir uzaq zamanlardan.

Sokan:

Yeni ilin səhərində
Durdu gözlərim önündə
İlk çağların əfsanəsi.

Buson:

Yeni ilin ilk günündə
Bəzəyir əski zamanlar da
Şam budağıyla qapını.

Saysey

Yeni ilin ilk günündə
Qar altından boylanan dağ
Toranlığında səhərin.

Kıqo:

Boz göylərdən
Qardır yağan qar üstünə:
Damların yaraşığı!

Takeşi:

Səhər işığında bambuğun
Yanında qabardır tüklərini
Şeh içində ilk sərçə.

İssa:

Mənəm çimən
Bulağın ilk sularında
Çimən sərçə!

Ransetsu:

Yeni ilin ilk günündə
Nağıl söyləyir sanıram
Sərçələr bir-birinə.

Şoha:

Yeni ilin ilk günündə
Komanın qapısından
Buğda tarlası.

Rayzan:

Yeni ilin ilk günündə
Dinlə xəfifcə səsini
Tarlada axan suyun.

Qetto:

Dayaz çayın
Tutqun yaşıl sularında
İlk işıltı.

Şiki:

Bəzəyidir yeni ildə
Arıq atın daşdığı
Birinci yük!

İssa:

İlk yuxumda
Gördüm yenə doğma yurdu,
Ah, nə qədər gözyaşları!

Şo-u:

İlk röyamı
Söyləmədim kimsəyə,
Gülümsündüm özüm üçün.

İssa:

Yeni ilin hədiyyəsi:
Qucağındakı uşağın
Balaca əlləri.

İssa:

Səssiz addımlarla gəldi
Qadınla kişinin yanına
Yeni ildən bircə gülüş.

İssa:

Yeni ilin ilk günündə
Ən böyük bəxtiyarlıqdır
Göylərin açıq mavisini!

Şiqyoku:

Yeni ilin ilk günündə
Hər üzdə ah
Qayğı vardı.

Şiki:

Yeni ilin ilk günündə
Üşüyür öndəki bağçada
Solmuş astra gülləri.

İssa:

Yeni ilin ilk günündə
Durur yenə cındır yığan
Dəyişmədən öz yerində!

İssa:

Bu başlayan yeni ildə
Ən qiymətli qaş-daş bizə:
Əski bitlər!

Cakuro:

Yeni ilin ilk günündə
Yalnız mənim pişiyimdir
Qucağımı kirləndirən.

Bonço:

Daxmanın da
Qarşısında şənlik vardır,
Qışın sonu!

Mantora:

Boğuşdular, sonra yumdu
Gözlərini erkək pişik:
Bahar yaxın.

Kyorai:

Yeni ilin ilk günündə
Evdə xəncəri qurşanmaq:
Keçmişlərdən qalan miras.

Şiki:

Yeni ilin səhərində
İşıqlar qaldı yalnızca
Səssiz tarlanın üstündə.

Aro:

Səhər erkən toranlıqda
Səssiz dənizin üzərində
Birdən görünən qarğalar.

İLK BAHAR

Tatsuko:

Çılpaq budaqlardan
Əriyib süzülür narın-narın
Bahar qarı.

Kyoşi:

Göyərrib boylandı və qırıldı da
Bahar qarının altında
Yarpağı qarğının.

Qyodai:

Əriyir qar
Və buludlu dağda
Qarıltıları qarğaların.

İssa:

Göyərçin
Ağacda quruldadı:
„Əriyir, əriyir, əriyir qar...“

Şiki:

İncə bir zoğ görünürdü
Sanki dumanlıqda
Qurumuş kötük altında!

Buson:

Unudur kökünü
Yeni çıxmış otlarda
Söyüd ağacı!

Tatsuko:

Çılpaq budaqlarda
Bağlanmış bir-birinə
Bahar yağışının damlaları.

Sokyo:

Qaş qaralır
Çəltik tarlasının
Yaş yerində bahar ayı.

İssa:

Körpə bir siçan su içir
Sumida çayının sahilində
Bahar küləyində.

Buson:

Hamar çəltik tarlasında
Dinləmək olurdu qurbağaları
Ay işığında.

Teyco:

Çıxınca eşiyə
Bahar ayı oldu yalnız
Üstümə toxunan.

Yaha:

Getdikcə
Qaralır qarğalar
Bahar pəncərəsində.

Takako:

Qaranlıq tarlada
Atılır qarlıqda
Sevdaı pişiklər bir-birinə.

İssa:

Qaç durma, qaç
Qoca pişik
Çağırır səni qadınım!

Buson:

Uzanmış bığları
Sevdaı pişiklərin
İki yandan.

Kico:

Bahar soyuğunda kor it ah
Çırparaq ora-bura özünü
Hərdən çıxıa bilir eşiyə!

Buson:

Bahar qoxusu burnunda
Döşəmə üstündə
Dilini çıxarmış it.

Şiki:

Bahar yağışında
Qonur tərənin üstünə
Ala qarğa.

Otsuci:

Ağacların arasından
Bahar yağışında dənizə
Uzanan yol.

Buson:

Uzun və gözəl yaz günündə
Bir kərə ancaq dənizin
Qalxıb enməsi.

Ranko:

Aylı gecədə
Quruldayır qurbağalar
Yanında qayanın.

Buson:

Bahar yağışında
Heç islanmadı
Yuvarlaq qarnı qurbağanın.

Ryoto:

Bir yolçu
Körpüdən keçərkən
Susdu qurbağalar.

Qinko:

Yatır su quşu
Dimdiyi köksündə
Üzərək.

Ryota:

„ Gördüm suyun dibini “
Oxunur üzündən
Ördəyin.

İssa:

Torağay
Başladı ötməyə
Kəndimizdə.

İssa:

Bu kiçik quş belə özünə
Bir yuva qurdu bu çaxnaşan
Dünyanın bir yerində.

Başo:

Boylandı günəş birdən
Dərəcə dağ yolunda
Gavalı qoxuyarkən.

İssa:

Baharımdır mənim, həm də
Ən böyük bəxtiyarlığım
Ah, gavalı çiçəkləri!

Qyodai:

Yandırdığım işıqda
Gördüm incə qəlbini
Gavalı çiçəyinin.

İssa:

Çiçəklənən gavalı
Pəncərədə pişiyin
Görünən qaraltısı.

Buson:

Əski çağlardan gəlir
Çəpərin ardında
Gavalı çiçəyinin qoxusu.

Buson:

Qırmızı baş örtüyü
Olmuş kuklaya indi
Bu gavalı çiçəyi.

Buson:

Gavalılar çiçəklənir
Kəmər alır tükandan
Vahişə qız özünə!

İssa:

Qızın oğlan yoldaşı
Qısaciq qılıncıyla
Bahar küləyində.

Şuoşi:

Yol üstündə uçan
İlk kəpənək
Tez yorulacaqdır.

Şiki:

Bir bahar axşamı.
Nədir oxuduğu görəsən
Gənc oğlanın?

İssa:

Qapı önündə söyüd ağacı,
Keçdim içəri və başımla
Yardım ortadan budaqları.

Başo:

Bir tavan altında yatdıq:
Qatırdırnağı çiçəkləri və fahişələr,
Ay və bir də mən.

Çiyö-ni:

Gavalı budağı,
Onu qırana verir
Çiçəyinin qoxusunu.

Çiyö-ni: Qadın olmuşdur

Rayzan:

Hər nələri kirlənmiş,
Yalnız mahnıları yox,
Çəltik tarlasında qadınların.

Başo:

Gedir bahar
Quşlar çığırır ardınca,
Və balıqların gözləri yaş.

Kito:

Gördüm yolda postaçını,
Açıram məktubu:
Bahar küləyi!

İssa:

Hələ yeyilməmiş qazlar
Uçurlar çığırsaraq
Bahar yağışında!

Başo:

Hər gün dağ
Çiçəklərlə dolu
Səhər erkən!

Şuoşi:

Qayalıqda qaranquşlar
Qəhvə rəngində palçığı
Daşyırlar yuvalarına.

Buson:

Tökülür gavalı çiçəkləri
Örtür masanın üstünü
Sədəflər birər-birər.

İssa:

Qırmızı araqcındır
Budanın başındakı
Gavalı çiçəkləri.

Fusey:

Yaxındır olduqca
Aslanmış qaranlıqdan
Bahar ayı!

Başo:

Dinlə bülbülün səsini
Söyüdün ardında
Qarşıda, çalılıqda.

İssa:

Məşq olsun deyə
Oxuyur bülbül belə
Səhərləri!

Buson:

Bax tikandan
Qoparaq uçan
Bülbülə!

Ryota:

Kimsəsiz tarlalarda
Ney səsidir uzaqlardan
Bülbüllərin mahnısı.

Miçihiko:

Heç gözlənilmədən
Gəlir giləs çiçəyi də
Bir aylı gecədə!

Kikaku:

Səhər ulduzu, bax,
Bəzəyir dağın saçlarını
Gilas çiçəkləri.

Başo:

Hansı ağacın çiçəyi?
Bilmirəm heç-
Ah, nə qoxu!

İssa:

Bir kəpənək ömrü belə
Çalışmaqla doludur ah
Bu dünyada!

İssa:

İçindəki teldir çəkən
Yaşıl giləs ağacına
Uçub gedən kəpənəyi.

Ryota:

Bu dünyanın iş-gücündən
Üç gün görə bilmədim heç
Gilas çiçəklərini.

Başo:

İkinci həyatımı
Yaşamaq istəyirəm
Gilas çiçəyi kimi!

Rayzan:

Sərin axşamda,
Dönüb baxınca ardıma
Cır giləs çiçəkləri.

İssa:

Qaldı biri
Yağış yağarkən, orada
Çiçəklərin kölgəsində.

İssa:

Ay göstərdi sayğısını
Dağ ayağında işığıyla,
Çiçək oğrusuna.

Şiko:

Çıxarkən eşiyə
Nərgiz çiçəkləri,
Çay və aylı gecə.

Buson:

Gecənin gec vaxtında,
Əylənilər tülkülər ay işığında
Nərgizlər arasında!

İssa:

Çiçəkli baharımdır
Daxmamda mənim
Şalğam zoğundkı yarpaq!

İssa:

Tut ağacında hər səhər
Yeni yarpaqlar
Birər-birər!

İssa:

Nə qərib göründü ah,
Doğulduğum ev gözlərimə
Bu bahar səhərində!

İssa:

Körpə sərçələr, bir də mən
İşimiz ancaq oynamaq
Təzə otların içində!

İssa:

Bütün baharım:
Bir bambuq
Və bir söyüd budağı.

Şiki:

Mürgüləyir böyük Buda
Bahar günündə
Səssizcə.

İssa:

Budanın çiynində
Oxuyur hər körpə sərçə
Ürəyincə.

Buson:

Gedir bahar
Addım-addım
Və dalğınca.

Başo:

Bahar yaxınlığı:
Adsız bir təpə
Seyrək dumanlıqda.

Hakyo:

Bir kəkilli dalğıc
İncə buzun üstündə,
Yalnızlığıyla şən!

Domey:

Artıq ərimiş incə buz,
Qabardaraq tüklərini yeriməkdə
Gün işığında bir durna.

Fusey:

Çılpaq budaqlara
Qonur göyərçinlər:
Yaxınlığı ilk baharın!

Toyo:

Yaxınlarda olan bahar
Örtür bütün gün dərəni
Yağışlarla.

Onitsura:

Bahar nəmi
Səhərin qırmızı işığında,
Buğda saplağının ucunda.

Çora:

Enir göydən
Çölqazlarının dəstəsi
Dağların ətəyində.

Başo:

Heç doymadan
Oxuyur bütün günü
Kiçik torağay.

Cuşi:

Dağda ağacların
Dumana büründüyü yerdə
Bir suqaranquşu.

Rayza:

Sədd olan yerdən
Gəlir səsi öküzün
Bahar yelində.

Şuoşi:

Dalmış sanki düşüncəyə
Kolluğun yarığından
Boylanın bahar ayı.

Qyodai:

Bahar axşamında nə qədər
kimsəsiz göründü mənə
Əski əl arabası.

İssa:

Ulu Budanın burnunun
İçindən cikkildəyirlər
Körpə sərçələr!

Çiyoni

Açarkən qanadlarını
Nə var xəyalında görəsən
Kəpənəklərin?

İssa:

Gözlə ha, çeyirtkə
Ayaqlayıb dağıtmayasan
Mənim gözəl şəh damlamı!

Takaşı:

Artıq gedir bahar:
Küləklə yağış içində
Moruq çiçəkləri.

Buson:

Gedir bahar
Könülsüz olaraq,
Gecikmiş gilə çiçəklərində.

Buson:

Yalnız Fuci oldu
Yeni yarpaqlar altında
Qalmamış olan.

Buson:

Həyəcanla dolu ürəkləri
Növbə ilə uçurlar,
Ata-ana sərçələr.

İssa:

Gizlənpaç öyrənirlər
Çay çiçəkləri içində
Körpə sərçələr.

Şiki:

Çatınca çəpərin yanına
Cikkildədi canlı səslə
Ana sərçə.

İssa:

Dildən düşmüş
Uşaqların arasında,
Bala sərçə.

İssa:

Səni dostmu bildilər,
Sıçacaqlar üstünə
Körpə sərçələr!

Başo:

Yerdə güclə seçilir
Qarabaşaq çiçəkləri
Yeni ayın işığında.

Onitsura:

İnsanlardan qaçaraq
Alışırılar insanlara
Körpə sərçələr.

Qetto:

Mahnısıdır könlümün,
Və olduqca qısacığı
Bahar röyası.

Vafu:

Uçub getdi kəpənək,
Gəldi özünə yenə
Ruhum mənim.

Buson:

Səhər erkən bir məzar
Al-qırmızı işıqlarda
Və bahar küləyi.

İssa:

Hər qarıda olacaqdır
Taxta başmaqların pəlçığı,
Başlaması baharın.

İssa:

Nə qədər sadə və təntənəsiz
Gəldi bahar bu gün səssiz,
Göydə mavi olaraq!

İssa:

Kölgəm belə sevinir
Və sağlamdır
Bahar səhərində!

Hyakken:

Bax çəpərin yanında
Əsməyə başladı tulpan ağacında
Bahar küləyi!

Kito:

Kəçərkən hasarın yanından
Gedərkən sevgi yoluna
Ayaqladım bənövşəni.

Suiha:

Bir sarı yasəmən, bir də mən
Bilirik, axşam küləylə
Yağacaq yağış da.

Başo:

Birələr, bitlər-
İşiyən atlar
Yastığıma yaxın.

Ryokan:

Getdi oğru,
Və özüylə aparmadı
Pəncərədə ayı.

Sokan:

Şar kimi yuvarlaq, ah
Boylanır yavaş-yavaş
Bahar günəşi!

İssa:

Bahar yağışında
Oynamaq öyrədir pişiyə
Kiçik bir qız.

Kikaku:

Postacı verir öncə
Çiçəkli budağı
Və sonra məktubu.

Buson:

Qurudan gələn qayıq
Yanaşmadan sahilə
Dönüb itdi dumanlıqda.

Hekiqoto:

Qapı önünə çatınca
Beş altı addım atınca,
Bahar küləyi!

Mokudo:

Bahar yeli, dinlə bir
Buğda tarlalarında
Suların səsi kimi.

Kyoşi:

Keçərkən
Dağ yolundan,
İlkin ayıdöşəyi!

Başo:

Dağ yoluna çatınca,
Məni getməyə qoymadı
Ot içində bənövşə.

Buson:

Batmış qayığ
Qaldırarkən altında
İncə bir bənövşə!

Qyodai:

Dərmək bir bənövşəni,
Baharın bunca incə
Düşüncəsini, ah!

Nao co:

Dərmək çox çətinə
Dərməmək də çətindir
Kiçik bir bənövşəni!

Kyoroku:

Ormandkı bulağın
Duru suları üstündə
Boylanır bahar ayı.

Robutsu:

Baharda sidr ağaclarının
Qaranlığında işıldayırdı
Göz bəbəkləri bir maralın.

Teyco:

Axşamüstü gəzinərkən
Suların şırıltıları
Və bahar ulduzları.

Tsuru-co:

Gecənin gec vaxtında
Qovuşdu ay
Sarı yasəmən çiçəklərinə.

Kusadao:

Soldu artıq bir heç oldu
Sarı yasəmən çiçəklərinin
Gözəlliği.

Oemaru:

Yatdı külək,
Və dağlardan dinlə indi
Qurbağaları!

İssa:

Mənim arıq qurbağacığım,
Məyus olma,
Bax İssa da yanındadır!

Sokan:

Söykəmiş yerə əllərini
Ən gözəl oxuyur mahnısını
Qoca su qurbağası.

İssa:

Ömrünün ilk günlərindən bəri
Quruldadı su qurbağası
Yanında komamın.

Buson:

Səssiz durduğumda
Dinləyə bildim uzaqlardan
Qurbağaların qurultusunu.

Hekiqoto:

Dayaz suyunda baharın
Addımlayır
Boz rəngli bir balıqcıl.

Başo:

Dəyişən hər bir əsintiyə
Dəyişir duruşunu
Örüşdəki kəpənək də.

Bonço:

Söyüd kölgəsində
Axır dumduru su
Yol kənarındakı bulaqdan.

Saymaro:

Bir çox gözəl şeyləri
Xatırladırdı mənə
Söyüd ağacları.

Buson:

Sən gedirsən indi ah
Söyüdlər bunca yaşıl
Və yollar bunca uzaq.

Ryota:

Əzgin bir ruhla
Çatınca bu gün evə
Söyüdlər bağçada.

Başo:

Hər təhər olsa da
Qəlbimin güvəndiyidir
Söyüd ağacı.

İssa:

Axşam yağışında lampanın
Solğun işığında sallanır
Salxımsöyüdlərin yarpaqları.

Kikaku:

Axşam işığında yarasalar
Yaşıl söyüdlərin
Kölgəsində uçuşurlar.

Çora:

Başladı görünməyə
İlkin qazlar uçaraq
Kənarından ayın.

Toşio:

Qaldırarkən başımı
O qədər yumşaq və yavaş ki
Qazların qanad çalışları!

Kyoşi:

Göy üzündə uzaqlarda
Qazların alçalan qatarı,
Çatdılar artıq vətənə!

Şiko:

Baxdı gözünün ucuyla
Cücərmiş çəltik tarlasına
Ormandan çıxan qarğa.

İssa:

Ən kiçik ada olsa da
Orda yaşayan hər kəndlinin
Öz torağayı uçar tarlada.

Sampu:

Qazmadan çaxan qığılımlar
Çıxarır tarlada
Torpaqdan baharı!

İssa:

Balış etdi qazmasını
Dağda işləyən kəndli:
Oxumaqda bir torağay!

İssa:

Yaban turpunun belə
Açıldı çiçəkləri
Oxuyunca torağay!

Kikaku:

Səhər şəfəqlərində
İlk şaftalı çiçəkləri
Və xoruz banları.

Otsuyu:

Nədir unutduğu
Qaranquşun
Ki geri uçur ah?

Şoha:

Əski qapı yanında
Kəsişən kölgələri
Qaranquşların.

Buson:

Çığırdı qaranquş birdən:
„ Qan axıtmış ilan ah
Kiçik evdə gecəkən! “

Kyoşi:

İlk bahar yağışından
Yuvarlaq incilər
Çılpaq budaqlar üzərində.

Şoha:

Bahar yağışları:
Söyüd damlaları
Gavalı tozları.

Buson:

Şirin söhbət edərək
Gedir çətirlə manto
Bahar yağışında!

İssa:

Uzunca əsnəyərək
Oyanırlar yuxudan
Sevdaı pişiklər.

İssa:

Dərincə düşünərək
Dönürlər evlərinə
Sevdaı pişiklər.

İssa:

Qaranlıqdan gəlirlər
Qaranlığa gedirlər
Sevdalı pişilər.

Qonsui:

Qaçıb getdi erkək pişik
Gavalı ağacı tərپəşir hələ
Bulanıq ay işığında.

Buson:

Gavalı ağacının çiçəklərindən
Qoxular yüksəlir
Ayın haləsinə

İssa:

Açarkən pəncərəni
Gavalı qoxusu
Ay işığında.

İssa.

„ Gavalı çiçəyi,
Oğurla apar, sənin olsun! “
Ay işığı söylədi.

Buson:

Bu aylı gecədə
Geri döndü gavalı çiçəyi
Çılpaq ağaca!

Başo:

Şən bir çığırıtı orada
Dağa söykənmiş kənddə:
Gavalı çiçəyi!

Kikaku:

Qısa olsa da qonaq gəldi
Dilənçinin belə evinə
Gavalı qoxuyu.

Buson:

Solduqca
Gəlir qocalıq da
Gavalı budaqlarına.

İssa:

Gavalılar çiçəklənsə də
Bülbüllər ötsə də
Yalnızdım mən.

Onitsura:

Hər zaman
Gələr bülbül orada
Gavalı ağacına.

Şiki:

Bülbülü dinlə bir,
Gəldi gündoğandan
Komanın baharı.

Kikaku:

Dinlə bülbülün səsini,
Çölə çıxdı içindəki
Birinci mahnıda!

İssa:

Təmizləyir bülbül, ah
Gavalı çiçəkləriylə
Ayaqlarını!

Buson:

Bu kimsəsiz yerdə, bax,
Açılmış çiçəklərə
Cır giləs ağacında.

Buson:

Nə saçır işıqlarını
Dənizdən günəş
Gilas çiçəklərinə!

Çora:

Dönüb baxınca ardıma
Ancaq giləs çiçəkləri
Örtmüşdü hər nəyi!

İssa:

Endirdi atından aşağı
Qürurlu mülkədarı
Gilas çiçəkləri.

Onitsura:

Dinləyir yabanı
Gilas çiçəklərini
İçimdəki qulaqlarım.

Buson:

Getdim yanına çiçəklərin,
Yatdım altında çiçəklərin:
Dincəlmələrin ən gözəli!

Mantaro:

Rahatlığı heç pozulmayan
Ən şirin bir pişik balası,
Çiçəklərin tökümündə!

Hyakken:

Birinci qarğalar
Uçub getdilər dam üstündən:
Yaxşı bir başlanış!

Kico:

Xəfif və səssizcə
Düşür qulaqlarına
Çiçəklər atın.

İssa:

Gizlənpaç oynayırlar
Yonca çiçəklərinin
İçində körpə pişiklər.

Başo:

„ Sevmirəm uşaqları.“
Deyən bir insanın
Yoxdur çiçəkləri.

İssa:

Şən ayaq tappılısı,
Sıx dumanda
Gəlir birisi!

Buson:

Otlar dumanlıqda,
Suyun səsi yox,
Axşam ala-toranlığı.

Buson:

Söyüd ağacı olan yerdən
Qaralmağa başlayır
Gündüz və tarla yolu.

Qyodai:

Məndən asılı olduqda
Gecikər lampa da
Bahar axşamında.

İssa:

Doğum çığırıları
Mavi göyə yüksəlir
Körpə sərçələrin!

İssa:

Gavalı ağacında açaraq
Körpə sərçələr dimdiklərini
Çağırırlar Budanı.

İssa:

Kiçik yaşlı sərçələr
Tez öyrənə bildilər
Yox olma qorxusunu.

Başo:

Siçanlar civildəyib
Səs verirlər yuvalarında
Körpə sərçələrə.

İssa:

Qapı yanında
Qardaş savaşı başlamışlar
İndi sərçələr!

İssa:

Ala-toranlıqda cikkildəyir
Şamağacında öksüz qalan
Körpə sərçə.

İssa:

Qaç amandır körpə sərçə
Qaç buradan,
Bir at gəlib keçir yoldan!

Şiki:

Döyüş bitdi artıq
Və dağılmış evlərin yanında
Armud ağacları çiçəklənir indi.

İssa:

Gəl artıq, gəl
Gəl oynayaq ikimiz
Yetim sərçə!

Buson:

Məktub oxuyur bir gənc qız
Armud çiçəklərinin altında
Ay işığında.

Rayzan:

Dərdilər bütün
Və tulladılar bahar otlarını
Bir yana.

Çora:

Çiçəklərə heyran
Göydə aya vurğun
Bir kəpənək.

Buson:

Qonmuş
Tapınağın zənginə
Yatır kiçik kəpənək.

Reykan:

Dinlədim kəpənəklərin
Yuxuda çiçəkləri görməsini,
Səssizdi özləri kimi.

Başo:

Oyan bu rüyadan
Oyan kəpənək
Və dostum ol!

Tapınaq: Mə'bəd.

Buson:

Bir r yaya bənzəyirdi,
Tutmaq istəyərkən onu,
Çox inc cik bir kəpənək.

İssa:

Dinlə baharın
Tarlanın otlarında
Əlvida pıçılısını.

Şiki:

Bu uzunca gündə
Söhbət edir sanki
Sahil ilə qayıq.

İssa:

Qocalark n insan,
Ağlamaqçındır uzun
Günlər belə.

Moritake:

Bir çiçək ləçəyimi
Dönür budağa?
Bir kəpənək!

İssa:

Əsnəyir gözəl qız
Geniş və uzun,
Bahar yağışında.

Başo:

Gəl daxmama
Gətir özünlə şamlıqdan
Keçən küləyi.

Şo-u:

Ağbaşıdır bu gün
Zəncirotu belə:
Sona çatdı bahar.

YAY

Buson:

Qısacıq gecədən, ah
Çay keçidində bir az
Ay işığı oldu qalan.

İssa:

Gecələr qısakən
Çəpərin yanında üzü
Görünər maralın!

Buson:

Dəniz pərisi
Bir yay gecəsində
Vuruldu ay işığına.

Buson:

Su quşlarını
Sıxca topladı bir yerə,
Dağların küləyi.

Şiki:

Oxudu bir quş da
Yay otları olan yerdə,
Susdu dağlar.

İssa:

Yalnız sağsağanın çığırtısı,
Kimsəsizdir olduqca
Yay ağaclarının yaşıllığı.

Şiki:

Su mərciməklərinin
Arasında tərənir tosbağanın
Başı o yan-bu yana.

Rimpu:

Sıldırım qoşa dağların
Ayağındakı ağacların
Yanıdadır qaynağı buludların.

Dakotsu:

Sallanan budaqlar olan yerdə,
Ormanın kənarındakı bulağın
Yanıdadır yuvası zığ-zığın.

İssa:

Əyildi özüm bilmədən
Qızılgülün qarşısında
Başım birdən.

İssa:

Yaxınlaşarkən yurduma
Kövrəldi qəlbim görüncə
Qızılıgüllərini!

Buson:

Nə qədər bənzəyir yabanı
Qızılıgülləri bir-birinə
Kəndimizə gedən yolun.

Coso:

Bambuq ağacından
Enir atlıqarışqa tələsik
Gur yağışda.

Şiki:

Əski divarın kənarında
İkicanlı bir hörümçək,
Durmuş tərənəmədən.

Sucu:

Yeyib doydu və indisə
Yüngülcə addımlarla
Yeriyir bala qarğa.

İssa:

Atmilçəyindən başqa
Bir yoldaşım olmadı
Yollar boyunca mənim.

Qokason:

Hər bir atın
Ağzının da öz ritmi var
Ot yeyərkən.

Tessenka:

Yeyib doydu,
Sonra bir yumşaqılıq doldu
Gözlərinə atın.

Başo:

Portağal ağacları
Tarlada, orda-burda,
Səslənən ququ quşları.

İssa:

Getmə qal, nə olar,
Mən sənin dostunam
Boz rəngli ququ quşu!

İssa:

Öldüyüm gün
Bu mahnını oxu sən də
Boz rəngli ququ quşu!

İssa:

Üzüm bağında
Yağan gürşad
Bəxtiyarını etdi ilbizi?

İssa:

Axtalanmış və qırmızı
Bir atın burnuyla üfürdüğü
Bir işıldaquş

Kyoroku:

Səhər açılarkən
Yayılr qalanın dövrəsinə
Ördəklərin çığırtısı.

Buson

Səhər dumanında
Min evli bir kəndin
Bazarının hay-küyü.

Kikaku:

Leysan yağışında
Qaçırlar ördəklər qaqqıldaşaraq
Evlərin dövrəsində.

Şiki:

Qonurlar ördəklər
Qaranlıqda tarlaya
Qaqqıldaşaraq.

Şiki:

Bir su quzğunu
Dərin kənd gölünün kənarında
Bir söyüdün budağında.

Şiki:

Ancaq damla-damla
Yağır səhər yağışı
Bu qızmar havada.

Buson:

Öz kölgəmin üstündən
Dayaz suyu keçərkən
Ah nə qədər sərinlik!

İssa:

Ney çalarkən evimdə
Mığmığalar sürüylə
Gələr mənim yanıma.

Şiki:

Kəndin yanında batır ay
Çay kənarında ağ çiçəklərlə dolu
Qamışlıqda.

Başo:

Gəldi yay
Yarpaqlara birər-birər:
Hər birinə ayrıca.

Buson:

Yeni yarpaqlarla örtülü
Kiçik bir budaq qaldı ancaq
Pəncərənin işığında.

Çora:

Qızıl belə pas atır:
Yeni yarpaqların içində
Əski çağlar da var.

İssa:

Şamın səsidir
Şamağacında yaşayan bülbül
Ötdükcə.

Başo:

Keçən ömrü
Gənc bambuqlar ormanında
Ötür bülbül.

Buson:

Pion çiçəkləri,
Boz rəngli bir pişik balası,
Və qızıl bir kəpənək!

Buson:

Qızıl divar çətirindən
Gur və gözəl bir alov saçılır:
Pion çiçəkləri!

Buson:

Aydınca seçilir
Pion çiçəklərinin ağığından
Meşə qarışqası.

Suiha:

Aydın gözəlliği
Saçır yağış çağlayaraq
Pion çiçəklərinə.

Şiki:

Öz incə rəngini
Qoruya bildi uzun zaman
Pion çiçəkləri.

Şira-o:

Dərinləşdirir pion çiçəkləri
Qaralan bağçada gecənin
Səssizliyini.

Kyoroku:

Şam işığında
Sarıq yenə səssizlik
Pion çiçəklərinin çevrəsini.

Buson:

Qonaqsız bir zamanın
Dərin susqunluğudur
Pion çiçəkləri.

Buson:

İki ev yalnızca
Enli çayın kənarında,
Yay yağmurunda.

Buson:

Yaxınlaşdılar mənə
Keçərkən bataqlıqdan
Topa buludlar.

Onitsura:

Basmış yay otları
Əski soyğunçuların belə
Məzarlarını.

İssa:

İl bazarı-
Soruşurlar məndən:
Sən burda nə edirsən?

Bašo:

Batdı ay.
Boş qalmış
Masanın dör yanı.

Kaku:

Yelpik satan-
Dağ boyda sərinlik daşıyır
Bu istidə!

Çiyo-ni:

Ay işıqdır və iri.
Nə qədər getdimsə
Uzaqda qaldı göy.

Birinci şer İssanın çox yoxsul olduğunu göstərir.
İkinci şeri Bašo atasının ölümünə görə yazmışdır.
Çiyo-ni: Qadın olmuşdur.

İssa:

Bir çatırtıyla
Cırıldı yarpağı kahının
Yay istisindən.

Şuqetsu:

Xəfif pıçılıtlarla gəldi
Qırmızı süsən çiçəklərinə
Bu sabah yağış.

Konya:

Tam bir gözəllikdir
Qapısı önündə yoxsul damın
Qırmızı süsən çiçəkləri!

Onitsura:

Öndəki bağçada
Saf bir bəyaz başladı açmağa:
Çobanyastığı çiçəkləri.

Buson:

Əski quyunun
Sallanır qaranlığına
Çobanyastığı çiçəkləri.

Saymaro:

Rəngidir küləyin
Yağan yay yağmurunda
Sərin gavalı yarpaqları.

İssa:

Yay yağmurunda kəndimiz
Dar çənbərində
Bambuqların.

Başo:

Günəşin yolunda gözləri
Əməkəməçi çiçəklərinin,
Yay yağışında.

İssa:

Hara gedir görəsən
Üzüm bağının ilbizi
Bu yağışda?

İssa:

Sevindirirmi ah
Üzüm bağının ilbizini
Səhər şəfəqləri?

İssa:

Kəndimizdə Budanın
Üzü kimidir üzləri
İlbizlərin belə!

Ranko:

Yay yağışında yeyincə
Qarğıdan səbətə çevrəsində
Qaçır balaca bir siçan.

Roqetso:

Gənc və yaşıl yarpaqların
Arasında bir ağac qurbağası
Quruldadı gur yağışda.

Coso:

Daraldır yağışdan
Əyilmiş buğdalar
Tarlanın dar yolunu.

Onitsura:

Qalxır bir anlığa
Enir sonra torağay
Yaşıl buğdalıqda.

Başo:

Yapışdım var gücümlə
Buğda sünbüllərindən
Ayrırlarkən.

İssa:

Yay gecəsində ay işığında
Həzz alırlar məzarlığa
Gələnlər sərinlikdən!

Kiqin:

Məni belə arıqladan
Yay istisi oldu, dedi-
Sonra birdən gözyaşları...

Başo:

Keçərkən bataqlıqdan
Sürdüm ququ quşunun
Səsinə doğru atımı.

Kenkabo:

Bir günömürlü böcək
Azca yaşamaq üçün
Göz açdı bu dünyaya!

İssa:

Ötür ququ quşu
Buğdalar içində qarşıda
Səhər toranında.

Buson:

Yarpaqları durğunkən
Qorxulu duyğular oyadır
Yay ağacları.

Kico:

Bir çaşqınlıq duyur insan
Dinlədikcə yay ağaclarından
Bayquş səsinə.

Buson:

Ağacdələnlə belə
Toxunmayıb yay ağaclarından
Qayrılmış daxmaya.

İssa:

Yabanı üzüm belə
Turşudur üzünü pəncərədə
Bu istidə!

Başo:

Ötür ququ quşu
Sarı süsənlərin
Arasında mahnısını.

Başo:

Ququ quşunun
Oxuduğu tarlaya doğru
Dönüb baxır arabaçı.

İssa:

Körpü üstündə
Dilənçi belə qulaq asdı
Ququ quşuna.

Seyra:

Yay tarlasında
Qaldırdı buynuzlarını
Baxdı inək kişiyyə.

Kikaku:

Bax bir dilənçiyə
Geymiş əyninə yerlə göyü:
Yay paltarı olaraq.

İssa:

Adamlar gələrkən
Dönüb bir qurbağa ol,
Mənim sərin və kiçik qarpızım!

Buson:

Yay ağaclarında
Qızmar canlılara çevrilir
Hörümçək torları da.

İssa:

Unutmuş özünü
Bu yaşlı şamağacı,
Buda olmasa da.

Coso:

Dinləyir usanmadan
Şamağacından əsən küləyi
Qoca göl qurbağası.

İssa:

Qapılmış özünə
Süzür önündəki dağları
Quru qurbağası.

İssa:

Turşutdu üzünü
Qoca quru qurbağası
Görüncə məni!

Buson:

Çəkil get buradan,
Qoy burda bambuq əkim
Qoca quru qurbağası!

İssa:

Boylanır yelkənlər
Orada birər-birər:
Buludlar topası.

İssa:

Bu səssizlik,
Göldə, suyun dibində ah:
Buludlar qalağı !

Buson:

Bataqlıqdan keçərkən
Yaxınlaşdılar mənə
Topa-topa buludlar.

Kyoşi:

Sürünüb getdi ilan
Qaldı ot içində mənə
Baxan gözləri.

İssa:

Dəyərsiz otlar belə
Çiçəklənmiş saplaq-saplaq
Yeni ayın işığında.

Teyco:

Yay otları,
Və bu dözülməz ah
Kimsəsiz gecələr.

Kusadao:

Bir dalğadır ancaq
Dağlar ayağındakı tarlada
Yay otları.

Başo:

Yalnız yay otları
Qalmış o döyüşçülərin
Röyasından ah!

İssa:

Qızmar bir günorta,
Sarıköynəyin də su başından
Gəlmir səsi artıq.

Seyson:

Solğun bir gözəlliklə
Bürüşür moruq kolunun
Çiçəkləri.

Seyho:

Səssizlikdə
Düşür çiçəkləri şümşadın
Birəm-birəm.

İssa:

Süsən çiçklərinin
İçindən çıxarır ağzını
Bala dayça.

Şiki:

Yatır cavan, dişi it
Bu qızmar havada
Ot içində.

Şiki:

Bu bürkülü havada
Keyimiş duyğularla dinləyirəm
Göy gurultusunu.

Şiki:

Çaxarkən ildırım
Ormanın yarığından
Göründü su.

Coso:

Bax ildırma
Bölünür ortadan dağ başında,
Düşdüyündə!

Takako:

Sardı ildırımın işığı
Dönərkən evə tarladan,
Erkək pişiyi.

Buson:

Çaxarkən ildırım
Alovlandı sanki xiyar çiçəyi
Qarşısında kiçik damın.

Onitsura:

Küləyin sərin nəfəsi
Doldurdu pıçılısıyla şamların
Hər yanı.

Şuoşi:

Açılmış bu xaşxaşgülü
Batan günəşin qızıl işıqlarının
Ruhudur bu gün.

Kikaku:

Bir əsinti yox ormanda,
Yalnız damlaların tökülməsi,
Və ququ quşunun səsi.

Başo:

Çaxdı ildırım,
Eşidilir çığırtsı balıqcılın
O qaranlıq yerdə.

Şiki:

Hava başladı açılmağa:
Axşamın qırmızı işığında ağac
Və cırcıramaların səslənişi.

Şokyu-ni:

Açılmışdır zanbaqlar-
Necə unuda bilərəm
O keçmişdə qalanı?

Kyoroku

Sərin külək
Və buludların kölgəsi
Yaşıl çəltik tarlasında.

Buson:

Qəlbimdə kədər
Enərkən təpədən:
Qızılgüllər.

Kakey:

İtburnu güllərinin içindən
Keçərkən o uzaq yolda,
Axşam günəşi.

Başo:

Yatdım orda sərxoşkən,
Qərənfillərin açıldığı yerdə,
Bir qayanın üstündə.

Şiki:

Kimin ruhudur bu
Qırmızı qərənfilin üstündə
Bu ağ kəpənək?

Şira-o:

Xaşxaşgüllərinə
Yıxırlar bir-birlərini
Dəcəl sərçələr.

Şiki:

Dağıtdı o lələni
Açıldığı gündə külək
Ləçək-ləçək.

Seysey:

Bu sərin səhərdə
Nə zəngindir açılması
Xətmi gülünün!

Takako:

Tox bir mor olaraq
Açıldı xətni gülü
Bu qızmar havada.

Buson:

Bir çiçəkmi düşdü
Yoxsa bir meyvəmi yaş yerə
Yay ağaclarından?

Takaşi:

Bax bir kəpənəklərə
Oynayırlar çoxdandır
Qaranlığında ağacın!

Başo:

Nə gözəldir ah:
Qaranlığında ağacların
Günəşin işıqları!

Şiki:

Necə də xəfifcə axır
Ququ quşu oxuyarkən
Orman bulağı.

Sodo:

Yaşıl iynəcələr,
Açıq qırmızı su zanbaqları,
Və sarı kəpənəklər!

Kyoşi:

Qızarıb gizli-gizli
Yaşıl sarmaşıqların içində
Sidr ağacının gövdəsi.

Başo:

Asma körpü:
Sarmışdır ömrü boyu
Sarmaşıqlar onu.

Başo:

Nə qədər durudur çağlayan!
Yayılr yaşıl iynəsi şamların
Üstünə dalğaların.

Soseki:

Dibində duru suyun
Daşlar toxunur kimi
Bir-birinə.

Buson:

Axşam küləyi
Vurur suları xəfifcədən
Boz balıqcılın qıçlarına.

Şiki:

Su quzğunu
Nə qədər rahatca uçur
Dağın yanındakı gölə.

Tori:

İşıldayır su quzğunun
Yaş tüklərində batan günəşin
Son işıqları.

Onitsura:

Dalıb çıxır
Qarabatdaqlarla sudan
Ruhum mənim.

Şiki

Ay doğarkən
Əsir ot içində külək,
Dinlə, ququ quşunu.

Tayqi:

Səsləmək istəyirdim:
„ Bax bir uçan işıldaquşa! „
Yalnızdım orda mən.

Qunsui:

Yatmış çəkibalıqları,
Sularda bir durğunluq-
Dinlə, oxuyur ququ quşu.

Başo:

Aylı gecədə səsiylə
Doldurur bambuq ormanını
Ququ quşu.

Bayşitsu:

Nəyin səsiydi o
Aymı səsləndi orada?
Ququ quşuydu ötən!

Oşu:

Bir gün ölürsəm sevdadan
Ötsün torpağım üstündə
Ququ quşu.

Ryota:

Tutmaq istəyərkən onu
Gizləndi ay işığında
O kiçik işıldaquş.

Ryota:

Gəldi gizlicə
Yay yağmurunda ay
Şamağacının yanına.

Kikusdha-ni:

Bir ay oldu qalan,
Və bir də mən
Sərin körpünün yanında.

İssa:

Uzaq dağlar
Gözlərində görünür
İynəcənin!

Moen:

Yuvarlaq ayın işığında
Qımiltısızdır qanadları
İynəcənin.

İssa:

Bir qapıdır cənnətə
Açılan bu
Sərinlik.

Tadaşi:

Səhərin qızılı işıqları,
Və qırmızı lotusların
Üzərində göyqurşağı.

İssa:

Lotus yarpaqlarını
Nə rahat əyib бүkdü
Şehi bu dünyanın!

Senqyo:

Ay işığında
Bir kölgədir sanki
Bəyaz lotus çiçəkləri.

Boryu:

Budaya çevrilirlər,
Buludlar kimi həm də:
Lotus çiçəkləri!

Şiki:

Ah nə qədər sərin:
Qabarır axşam suları
Və tullanır balıqlar.

Şuoşi:

Kahının kölgəsindən
Keçir qırmızı gövdəsi
Balıqlar sürüsünün.

Oemaru:

Onu tutmaq istəyənə
Göstərir işıltısını
İşıldaquş!

İssa:

Heç nəyim yox, ruhumda
Bu rahatlıqdan başqa:
Ah necə bir sərinlik!

İssa:

Öldürmə milçəyi yox:
Bax gör nə yalvarır
Əl-ayaq çalaraq!

SON BAHAR

Qodai:

Sarmaşıq çiçəkləri
Kor bir sərçə ayaqlayıb
Əzir incə ləçəkləri.

Miçihiko:

Gördüm ikinci evin
Qapısının arasından
Son bahar dağlarını.

Sokyo:

Əfsanə yurdundandır
Qırmızı rəngi portağalın
Önündə kiçik komanın.

Şiki:

Gecənin gec vaxtında
Yarpaqlar arasında
Limonlar ay işığında.

İssa:

Bir balıqqulağı şəklində
Boylanır dağlar ardından
Son bahar ayı!

Bonço:

Gedənləri uca
Gələnləri alçaq buludların:
Son bahar göyləri.

İssa:

Qorxuluq küləyi
Qoymayır toxunsun
Südəmər uşağa.

Başo:

Günbatanda, gündoğanda
Eyni kədər hər bir yanda:
Son bahar küləyi.

Qorxuluq: Quş uyuğu, quşqovan

Şiki:

Endim atımdan
Sordum çayın adını,
Son bahar fırtınasında.

Tatsuko:

Son bahar şimşəklərinin
İçindən yuvarlanaraq
Gəlir şırıltı səsi dağ sularının.

Buson:

Qızılbalıq
Heyrətlə baxır şüşəsindən:
Bu gün son bahardır artıq.

Sazanami:

Quş uyuğundan
Qaçırlar quş uyuğuna
Körpə sərçələr.

Şiki:

Dincəlsin deyə bir anlığa
Son baharda sarı bir kəpənək
Qonmuş at peyinin yanına!

İssa:

Ay gecələri
Yuva qurmuş çoxdandır
Sarmaşıqlar içində.

İssa:

Dırmaşmaq üçün
Qucaqlayır otun saplağını
Sarmaşiq çiçəyi.

Ranko:

Yayın son günləri-
Qazmanın enməsiylə
Torpağın qoxusu.

İssa:

Dilənçinin evinin
Önündən qalxdı göyə
Uçurtmaların ən gözəli!

Kico:

Bu aylı gecədə
Ürəyincədir atın belə
Keçdiyi yol.

Şiki:

Ay işığında, orada
Çöməlib qaya üstündə
Oturur birisi.

Ransetsu:

Dolu ayın işığında
Yayılr incə-incə
Su üstündə duman.

Şiki:

Bəyaz bir cizgidir
Qaranlıq dənizin
Üzərində ay.

İssa:

„ Gətirin o yuvarlaq ayı
Verin mənə! “
Ağlayırdı uşaq.

Buson:

Qalmış altında
Yarpaqların
Yollar bütün.

Şiki:

Doğan ayla
Damla kimi düşür bir-bir
Ağacın da yarpaqları.

Kyoşi:

Ay bu gecə
Boylandıqca işıqlanır
Göy üzündə.

Kikako:

Dolu ayın işığında
Həsir döşəmə üstündə
Şamağacının kölgəsi.

Teyco:

Ay işığında
Xətmi çəpərinin
Birdənbirə yalnızlığı.

İssa:

Axar sular
Kiçik bir qayıq gətirdi
Dolu ayın işığında.

Başo:

Dinləmək neyin səsini
Suma monastırının yanında
Tutqun ağacların arasından.

Bonço:

Əski monastırın yanında
Tökülür şamların iynələri:
Son baharın başlaması.

Şiki:

Yay otları
Çınqıllı və əski yolunda tarlanın
Son anlarını yaşamaqda.

Şiki:

Öldü bu günlərdə
Qızılgüllər də:
Nə soyuqdur ah!

Buson:

Çay çiçəkləri,
İstər sarı, istər ağ
Mətbəxdə zibil indi!

Şoha:

Bambuq biçilir sanki
Səssiz monastırın yanında:
Narın axşam yağışı.

Başo:

Çisələyən dumanda
Göstərmək istəmir Fuci
Bəyaz üzünü.

İssa:

Səhər toranında duman
Asama dağından sürünüb
Gəlir masama.

İssa:

Divar üstündə,
Səhər soyuğunda çay səbəti
Bir kölgə kimi.

Şiki:

İncə-incə, xəfifcə
Qaralır çay kollarının çiçəkləri
Gecələri düşən nəmdə.

Başo:

Bəyaz şəhi
Dağdır belə yoncanın
Yarpaqları.

Seysey:

Quzeydəki ırmaqdan,
Uçurlar günəşli havada
Quşlar vətənə.

Kyorai:

Yatırlar kəndimizdə
Bu gecə, uzaqlardan
Gələn quşlar.

Başo:

Daldı birdən yuxuya
Soyuq axşamda köçərkən
Xəstələnmiş çölqazı.

Otsuci:

Boz qaz çığırdı ucadan
İri damlalarla yağış
Başlayarkən.

Başo:

Necə də kədərli dir
Son bahar fırtınasında
Qırılmış tut ağacı.

Socin:

Dinlə bir!
Qopan fırtınanın gurultusu
Başqadır hər damda.

Seyra:

Kükrəyir
Son bahar fırtınası
İtirmiş başını ağ kəpənək.

Busun:

Nə uzaqdır addımları
Tökülmüş yarpaqlar üstündə
Qəlbimizdə yeri olanların!

Şiki:

Son bahar küləyi:
Nə tanrılarım
Nə Budam var mənim.

Buson:

Sənin öz son baharın
Mənim öz son baharım
Mən gedirəm, sən qalırsan.

Şiki:

Açıldı yol kənarında
Bir tikan içində yabanı
Astra çiçəyi.

İssa:

Batır günəş, yabanı
Astraların üstündə
Ayağımın dibində.

Qyodai:

Son bahar dağları,
Orda-burda artıq
Tüstü zolaqları!

Şiki:

QərİbdİR olduqca:
Bu son bahar axşamında,
Dənİzdə bir yelkən yox.

Dakotsu:

Başlayır son bahar ah,
Qarışır burulğanlara yellərin
Uğultusu.

Başo:

Əsən küləklərin
Xışiltısıdır son bahar
Keçir otlar arasından.

Şiki:

Dərİlmİş çəltik tarlası
Solmuş çobanyastığı da
O dar cığır olan yerdə.

Qetto:

Başlayır son bahar:
Şamağaclarının iynələri
Həsir döşəmə üstündə.

Seybi:

Son baharın ilk günləri
Baxır söyüdlər arasından
Səhər günəşi!

Başo:

Son bahar başlayarkən
Cücərmiş çəltik tarlasıdır dəniz:
Tox firuzə rəngində.

İssa:

Kimsə bilmədən səhərkən
Düşdü bu gün budağından
İlk yarpaq.

İssa:

Kimsəsiz at
Dönür döyüş meydanından:
Düşür ağacdən yarpaq.

Ryota:

Bulağa gedən əski yolda
O qədər cansız və gücsüz ki
Mamır çiçəkləri.

İssa:

Gəlib tapar məni də
Tam açılmış həm də
Mamır çiçəkləri.

Roqetsu:

Yalnızlıq duydurur
Son baharın işıldaquşu
Axşamkən qadına.

Yaha:

Səhərkən fırtınada
Şamağaları bitən tərədə
Sönür artıq işıldaquş.

Sampu:

Axar su boyunca
Keçirəm tarlalardan
Gedirəm aya baxmağa.

Çoşu:

Qırıldı ay
Çilik-çilik, dönə-dönə
Su içində.

Kyoşi:

Göydə ayın
Üzündən aslanan buludlar
İşığıdır çiçəklərin.

Hakko:

Süzülür sahildə
Kiçik saxsı birəllidən
Ayın işığı

Başo:

Düyü üyütmək istəyən
Yoxsul dəliqanlı
Süzür indi ayı.

Şiki:

Çatır sona
Söykənib dağlarda qalır
Yağış artıq.

İssa:

Ah nə qədər gözəldir
Kağızdan qapının
Deşiyində yağış!

Birəlli: Kiçik səhəng

Fusey:

İncə bir pırıltıyla
Sallanır yağışın gümüş telləri
Gecə ilə yuxuya.

Dakotsu:

Bir az qaldı son bahardan:
Nə qədər yalnızdır günəşin
Çarxı şamların üstəndə.

İssa:

Buludlar uca deyil
Düşür axşamları ah,
Söyüdlərin yarpaqları.

Başo:

Sanki udmuş kiçik evi
Söyüdlərin kölgəsinin
Son baharı.

İssa:

Axşam nə qədər duru
Və açıq mavidə düzölmüş
Son bahar dağları.

Çora:

Axşam yeməyi
Son bahar günəşi batmaqda,
Qapıda qızıllığı.

Kişi:

Son bahardır, axşamkən
Qarğalar belə susqunca
Getdilər qanad çalaraq.

Şiki:

Gün batarkən
Səslənir boş evin önündə
Qapının yanında cırcırma.

Çiyö-ni:

Aylı bir gecədə
Bir daşın yanında başladı
Cırıldamağa bir cırcırana.

Başo:

Bu dərin səssizlik ah:
Dəlir qayanı belə
Sisəyin səslənişi.

Teyciro

Oyanır külək xəfifcə,
Ötür son baharın sisəyi
Yalnızlıq mahnısını.

Ryotey:

Dərədə
Kurqanın üstündə səslənir
Son bahar sisəyi.

Kurqan: Təpə şəklində məzar

İssa:

Ölürsəm bir gün
Sisəyi olsun tarlanın
Məzarımın gözətçisi.

Fusey:

Nə yaxır ürəyi
Son baharda dincələrkən
Suların boğuş pıçılıtsı!

İssa:

Ney çalırdı mənə
Son bahar gecəsində
Pəncərənin dəliyi.

Qoçiku:

Gecə bunca uzun, ah
Yalnız suyun şırıltısı
Söyləyir düşüncəmi.

Başo:

Turpun acısı kimi
Yaxıb yandırır məni
Son bahar küləyi.

Başo:

Qıpqırmızıdır günəş
Və son bahar küləyi
Amansızdır olduqca.

Hyakkən:

Əski quyunun dibində
Bir işıltı hələ:
Ulduzlar və aylı gecə.

Şiki:

Son bahar fırtınası,
Nə qəmlidir
Doğan ay!

Başo:

Ah necə bir dolu ay!
Gəzdim bütün gecəni
Gölün kənarında.

Zuiryu:

Dimdikləyincə ördək
Bölündü tən ortadan
Dalğalarda dolu ay

Şiki:

Qiymətli qaş-daşlar kimi
Görünürlər qumlar belə
Dolu ayın işığında.

Şintoku:

Doğulmaq belə bir gecədə
Uşaq olmaq
Dolu ayın işığında!

Takako:

Ay işığında keçir həyat
Keçir ölüm-
İnsanlar dalmış yuxuya.

Sodo:

Mənimlə olmaq üçün
Kölgəm də gəldi evə
Baxdıqdan sonra aya.

Başo:

Səhər toranında
Hərlənir zəngin səsi
Sıx dumanlıqda.

Çiyoni

Yuvarlanıb düşərkən
Sudan başqa bir şey deyil,
Qanqalın üstündəki nəm.

Buson:

Qaranlıq dağlar
Alır qırmızını
Çinarlardan.

Otsuyu:

Dərinləşir son bahar
Yarpaqları paltar olur
Qorxuluğa.

İssa:

Darıxarlar
Dumanlı günlərdə
Tanrılar belə.

Şiki:

Dörd-beş evli bir kənd
Bəyaz qırov örtmüş
Hər yerini bütün.

Başo:

Yolçuluqdan xəstə
Dolaşır başsız röyalarım
Qurumuş bir örüşdə.

Buson:

Yabanı qızılgüllər,
Hər bir tikanda ah
Bəyaz şehlər.

İssa:

Yuvarlanıb düşdü nəm:
„ Bu kirli dünyada
„ Yaşamaq istəməm! “

Başo:

İsti gözyaşı oldu
Dağılıb axdı əlimdə
Son bahar qırovu.

Başo:

Unutma ah
Bəyaz şəhdə
Yalnızlığın ilk dadını.

İssa:

Astra çiçəkləri üstündə
Tam gözəlliyilə durur
Səhər günəşi.

Buson:

Çiçək qayçısı bir neçə anlığa
Durur bəyaz astra güllərinin
Önündə qımıltısız.

Buson:

Astra çiçəklərini
Becərən bağban
Sən ki onların qulusan!

Ryota:

Nə ev sahibi bir söz söylədi
Nə onun qonağı
Nə bəyaz astra çiçəkləri.

İşso:

Çox baxdı və sonra
Döndü baxışları yenidən
Bəyaz astra çiçəklərinə.

Dakotsu:

Süzərkən asrta çiçəklərini
Gəlib durur yanımızda
Səssizliyin ruhu.

Mie:

Ay işığı başlayır,
Və yığılır get-gedə
Astra çiçəklərinə.

Buson:

Sildi əl fənəri
Astra çiçəklərinin
Sarı rənglərini.

İssa:

Sandım ki batır günəş
Və qırmızı işıqlardır
Bu son bahar yarpaqları.

İssa.

Batan günəş,
Qızıl yarpaqlarında son baharın
Rəngli bir ağacdələ.

Takaşi:

Dağın kənarındakı daxmanın
Yanında artır qırmızısı
Yarpaqların.

Şiki:

Nə qədər mə'sumdur damlanı
Üstündə saxlayan kiçik ot,
Səhərin qırmızı işığında!

İssa:

Qorxuluğun qarında
Səsləndi bu gün
Tarlada cırcırma!

Şiki:

Açır astra çiçəkləri
Yoxsul daxmanın önündə
Paltar yuyulan yerdə.

Mantaro:

Bəyaz astra çiçəkləri
İçmiş axşamın qızıl işıqlarını
Və dəyişmiş azca rəngini.

Sucu:

Tökülür sarı yarpaqlar,
Amma qırmızılar
Güclənir daha da.

Şiki:

Düşür palıd yarpaqları
Uzaqlarında dağların,
Dağılır qırmızı yarpaqlar.

Sentoku:

Sahilin dayaz yerlərində
Köpürür sular xəfifcə:
Son baharın ilk fırtınası.

Kana-co:

Bambuq pərdə enincə
Qapandı hiddətlə evin qapısı:
Son baharın ilk fırtınası.

İssa:

Kəsir addım-addım
At nalları
Son baharda fırtınanı.

Tayro:

Son baharın fırtınası
Üfürür dağdan doluları
Qulağına atın.

Şiki:

Haradansa uçaraq
Gəldi bir solğun yarpaq:
Sonlarıdır son baharın.

Buson:

Asladı balıq torundan
Qu quşunun yuvasını
Son bahar fırtınası.

Buson:

Çığırdı bir quş və suyun
Tutqunlaşdı şırıltısı
Balıq torunun yanında.

Saymaro:

Əzilib büzüşmüş qarğılar
Və parıltılı ağbalığın
Silik bozumtul yaşılı

Başo:

Qondu çılpaq budağa
Bir qarğa:
Son bahar axşamı.

İssa.

Dolu ayın altında
Elə durmuş ki orda,
Sanki qorxuluq deyil!

Silik: Rəngi getmiş

Dansui:

Həsirdən papağını
Qaldırmaz heç qorxuluq,
Padşah gəlsa belə!

İssa:

Qorxuluğun belə
Utanıram qarşısında
Bu yaşımda.

İzen:

Bir-birimizlə dost olduq
İndisə ayrılmalıyıq
Biz qorxuluqlar!

Hokuşi:

Bax o durduğu yerdə
Öləcək də
Qorxuluq.

Qorxuluq: quş uyuğu, quşqovan

Kito:

Uzaqlarda axşam dumanı
Xatırladır mənə
Əski zamanı.

Kyoroku:

Gəlir çölqazları
Artıq eşidilir çığırtıları,
Soyuqlaşır gecələr.

Qetto:

Dalğaların çağladığı yerdə
Sahildə ah, gecələyərkən
Çığırtısı çölqazının.

Kikaku:

Qış gəlmişdir artıq:
Çünki qonmuş qarğa
Qorxuluğa orada.

Başo:

Böyürdü həyəcanla
Kədərli, boğuq səslə
Gecə vaxtı maral.

Buson:

Böyürdü üç kərə
Sonra eşidilmədi
Bağirtısı maralın.

İssa:

Çalınır zəng
Çığırır su quşu
Enir gecə.

Rotsu:

Sallanır gecənin qırovu
Çölqazının
Boyun - boğazından.

İssa:

Ah çölqazı, çölqazı,
Neçə il keçdi artıq
İlk köçdüyün zamandan?

Ryota:

Çığırır artıq çölqazı,
Uğuldayaraq xəfifcə uçuşu
Keçir gecədən.

Buson:

Cızır orda çölqazı
Sıra dağlar üzərində
Duran aya özünü.

Buson:

Çölqazları uçub getdi,
Qapı önündə uzaq
Görünür tarlalar.

İssa:

Axşamın gec vaxtında
Nə qədər ciddi baxdı
Cüllüt quşu üzümə!

Coso:

Sualtı qayaların
Qalır üstündə tərپənmədən
Ağaclardan düşən yarpaq.

Başo:

Qucaqlayır burağanı
Min illik bir sidr ağacı,
Yeni ayın işığında.

Şira-o:

Ayrılan son bahardan
Gizlənmiş ot içində
Axır kiçik bir su.

Fukaku:

Batır ay,
Toxunurmu o otlara
Tərpədirmi onları?

İssa:

Qucaqlamış şamağacı
Məzar başında
Soyuq yeli.

Başo:

Məncə bu son bahar
Axşamı kimidir
Ölülər dünyası da.

İssa:

Gedərkən məzarına babaların
Bizdən öndə gedir
Yaşlı itimiz.

Şhiki:

Qurumuş qarğılıqda
Yaxırlar işıqlarını
Kiçik qayıqlar.

Başo:

Uzaqlardan, yaxınlardan
Dinləyirəm şələlələri:
Yarpaq tökümü!

İssa:

Gedərkən məzarına babaların
Sürüyür özüylə süpürgəni də
Bizimlə gedən bir uşaq.

Başo:

Tərpən ey əski məzar!
Mənim şikayətimdir əsən
Bu son bahar küləyi.

Başo:

Soyuq dodaqlarım belə
Dönür son bahar yelinə
Danışmaq istərkən.

İssa:

Bir kəklik qanadlandı,
Diksindi kişi
Quru örüşdə.

Başo:

Uzaqdadır tanrı.
Toplanır sarı yarpaqlar
Kimsəsiz evin dörd yanına.

İssa:

„Əlvida! “- Olaraq
Əl yelləyir bir ot
Uzaqlaşan son bahara.

QIŞ

Şiki:

Bu aylı gecədə qış girsə də
Nə xoş qoxudu
Astra çiçəkləri!

Buson:

Qalmış zəncirotundan
Unudulmuş çiçəkləri
Yol kənarında, qırovda.

Fusey:

Özünü asıb öldürmüş
Bir kəpənəyin cəsədi
Qurumuş mayaotunda.

Soço:

Qarğalarımı səhər toranında
Çırpıdan qapının yanında?
İlkin narın yağış.

Kyoroku:

Birinci yağışdan
Başladı dammağa
Damımın təzə samanı.

Şado:

Susmuşdur yeni bağçanın
Daşları belə
İlkin narın yağışda.

Ryoşi:

Dönüb baxarkən tarlaya
Yağışdan islanmış
Qış bənövşəsi.

Hokuşi:

Göldə yenə də
Titrəyir ulduzlar
Narın yağışdan.

Bonço:

Dümdüz bir cizgidir çay
Qar içində
Uzun bir zaman boyunca.

Çiyu-ni:

Səhər qarında baxdıqca
Kimsə yox tərədə
Və tarlada.

Çihaku:

Tarlada qar üstündə
Qumralca bir dovşanın
Qulağının kölgəsi.

Kişi:

Dalğaların qabardığı yerdə
Uçaraq enib qalxan
Bir yağmur quşu.

Seyra:

Ayın ölgün işığında
Əyilir bambuq
Yeni yağmış qar üstünə.

Buson:

Çılpaq tarlanın yabanı
Qızılğülləri aslanmış
Quyruğundan atın.

Seyşi:

Yaxınlıqda qara bir yelkən
Dönür dənizdən
Qış axşamında.

Şiki:

İki dəfə, üç dəfə
Dəyişdi səsi burulğanın
Axşamın şaxtasında.

Kyorai:

Eşitdim, eşitdim səslədim,
Qar basmış qapını
Döyürdülər hələ də.

Şiki:

Qar altında, kimsəsiz.
Budur sormağ istədiyim
Budadan.

Buson:

Qış ayı.
Qapısız bir tapınaq.
Göy nə uca!

Buson:

Bir sığıncaq bu gecə!
Səslənib atdı yerə qılıncını.
Eşikdə qar fırtınası.

Tapınaq: Məbəd

Qyodai

Səhər toranında
Yalnız balinaların finxırtısı,
Soyuqların dənizi.

Şiki:

Dam üstündə
Od görürlər adamlar:
Qış ayı.

İssa:

Aydın bir qış səhəri.
Çatırdayı qığılımlar saçaraq,
Kefi kökdür kömürün!

Şiki:

Qar yağsa da
Dağlar al-qırmızı rəngdədir
Axşam işığında.

Buson:

„ Əski yolumuzdur, deyilmi? “
Sevinclə eşidirdim
Tarlının qarında.

Şiki:

Qış durğunluğuyla dolu
Baxırlar buludlar
Deşiyindən pəncərənin.

Yaha:

Tərpənmədən və dəyirmi
Durur işıq belə:
Qışın durğunluğu.

Şara:

Axşam gəzintisi
Əlvidası bitən ilin:
Narın qar.

İssa:

Bir səsdir gələn
Uzaq zamanlardan
Qış ağacları.

Şoha:

Qışın ilk günləri:
Əsir küləklə havada
Hörümçək torları.

Fura:

Dönür yenə kəndlərinə
Yol üstündə bir sərsəri-
Qış başlayır.

Buson:

O otsuz tarlada
Ayrılaraq gedən kişi
Keçir indi dağlardan.

Seyson:

Qarğalar hər zamankı kimi
Uçurlar axşamkən çığırışaraq
Qarğılıqdan yuvalarına.

Seysi:

Asır axşam ulduzunu
Göy üzünə
Qış axşamı.

Buson:

Bir kölgədir ancaq
Axşam işığında tarlada
Buğda əkən.

Fusey:

Süzmək dumanı qış günündə
Çay tarlasında kollardan
Yüksələrkən.

Buson:

Səhər yemini alsın deyə
Gələr hər zaman su quşu
O kiçik evə tələsik.

Şuoşi:

O dar çayın kənarında ördəklər
Çırpırlar qanadlarını
Tutqun ayın işığında.

İssa:

Kəndimizin
Hündür sivr ağacları,
Başlayan narın yağmurda.

Ranko:

Çisələyən yağışda tarlada
Söykəmiş öküzlər buynuzlarını
Çarpazca bir-birinə.

Kiqo:

Gəlir ördəklər hay-küylə
Sudan çıxaraq
Soyuq yağışda.

Şiki

Yüksəlir buludlara
Çılpaq örüşdə
Hündür ağac!

Coso:

Süzür şahinin gözləri
Son bahar fırtınasında
Çılpaq tarlanı.

Buson:

Soyuq bir yel
Qopdu birdən
Çaldı zəngə çınqılları.

Buson:

Heç eşidilmədən
Yağır yağış
Qış dağlarına.

Kiksai:

Qış yağışında
Canlanırlar bir-bir
Tarladakı daşlar.

Şiko:

Axşam çiskinində
Yeriyir sərçələr cikkildəyərək
Əski məbədin yanında.

Başo:

Qış günündə
Kölgəm belə donur mənim
At üstündə!

Sora:

Yandır işığı bir
Gözəl bir şey göstərim sənə mən,
Bu yumru qartopunu!

Şiki:

Duyulmadan, səssizcə
Yığıldı qar üstünə qar
Artıq üç qarış, dörd qarış...

Tayqi:

Düşdü kiçik siçan
Su səhənginin içinə
Bu soyuqda!

Buson:

Qış suyunun kənarında
Qovurlar kəndin itləri
Bir gürzəni.

Soço:

Yataq otağını aydınladır
Qarın parıltısı,
Soyuqlar artır get-gedə.

Şuson:

Solğun bir işıqda
Dərindən susaraq
Keçirlər buludlar.

Şuoşi:

Kişnəyir ucadan fırtınada
Yurdundan
Qovulmuş at.

Şiki:

Qapının önündə yoxuşun
Başladığı yerdə görünür
Qış ağacları.

Şiki:

Qış ağaclarının dövrəsində
Boğuş səslə hürüşürlər
Uzaq kəndin köpəkləri.

Susumu:

Gur bir yağış yağmaqda
Və qış ağacları get-gedə
Qaralmaqda.

Kiqo:

Parıl-parıl
Dağ başında ulduzlar:
Soyuqların başlaması.

Buson:

Görmək uzaqlardan
Xəstələnmiş durnanı
İlk soyuqda.

Kikaku:

Kimdir yatan
O balıqçı qayığında
Bu soyuqda?

Buson:

Baxmaq pion çiçəklərinə
İlk qar içində
Dağlarda!

İssa:

Yumşaq tüklər kimi
Sallanır saqqalımdan
İlkin qar.

Roka:

Öz parıltısıyla aydınladır
Kollarla ağacları
Axşam qarı.

Şiki:

Önündə yoxsul daxmanın
Qarlıqda ağ və sarı
Astra çiçəkləri.

İzen:

Pəncərə qar içindəkən
Yüngül və incə qoxusu
Yanan şamın.

Seyra:

Dondu üstü
Buz bağladı işığımın
Bu soyuq gecədə.

Boşa:

Dinləmək dalğaları
Səssiz qış gecəsində
Yalnızkən.

İssa:

Uzun gecələrdə
Təklük duyur sanıram
Milçəklər də.

Şiki:

Qışın yalnızlığı:
Keçdim kəndin ortasından
Ancaq itlərin hürməsi.

Başo:

Xəfifcə yanan od
Və divarda
Qonağın gölgəsi.

Başo:

Oyanarkən ay soluxub
Ağarmışdı
İlin sonunda ah!

Buson:

Gecə. Dişləyirəm
Son dişimlə
Donmuş fırçamı.

Buson:

Keçmiş zamandır sanki
Göz önündə olan,
Bu narın yağışda.

Coso:

Yağır bu dibsiz
Yalnızlığa
Yağışla qar.

Qetto:

Kəkilli dalğıcdan
Damla-damla süzülür qar
Göl suyuna.

İssa:

Qarğılar artıq solsa da,
Nə xışıldayır ucadan
Bu yağışlı gecədə.

Şiki:

Qış günündə çay,
Dörd-beş ördək üçün
Suyu yox.

Buson:

Qışda çay kənarı,
Kim dərib atdı bura
Bu çuğunduru?

Toyoco:

Qarışmış uzaqlarda
Dalğaların köpürən üstünə
Uçur bir yağmur quşu.

Kito:

Uçaraq yarib keçdi axşamkən
Qayığın işığından
Bir yağmur quşu!

Tomociro:

Gör nə tez silinib itdi
Yağmur quşunun izləri
Qum üstündə.

Başo:

Yağdı birinci qar,
Əyildi nərgizlərin belə
Qar altında yarpaqları.

İssa:

Solur qarğılar:
Və soyuq
Görünür gözə artıq.

Şiki:

İlkin qarda
Dəniz bir az uzaqlaşmış,
Dağlar harda?

Buson:

Bu yağan ilkin qar
Şeh olacaqdır yenə ah
Üstündə otların.

Başo:

Bu sevilməz qarğa belə
Qar içində
Səhər erkən!

Şiki:

Yağır ördəyin
Qanadlarına narın qar:
Ah, bu səssizlik!

Miçihika:

Səhər açılarkən
Yayılr duman
Və qar üstündə ay.

Qetsurey:

Budanın qar yağmış başına
Gəlib qonur
Qış qarğası.

Başo:

Bütün uçanlardan
Yalnız buludlardır
Qayalar üstündə.

Roşi:

Cəhrə cırıldayır
Və tülkülər sürəkli
Ulayır gecəni.

Şiki:

Qış günündə bataqlıqda
Bir quş qanadlandı
Və ürkdü birdən yük atı.

Otsuci:

Dağ ətəyində, orada
Susur artıq çığırtısı
Küləkdə ağ qazın.

Kico:

Qurumuş bataqlıqdan
Keçirlər qurdlar
Ay işığında.

Kyoşi:

Görünür qış günündə
Evlərin arasından
Qaramtıl mavi dəniz.

Başo:

Dəniz artıq toranlaşır,
Ördəklərin qaqqıltısı
Cılız bir bəyazdır yalnız.

Buson:

Daha da ağ göstərir
Su quşlarını
Birdən güclənməsi küləyin.

Başo:

Qopan güclü yellərdən
Təmizləndi qayalar
Sidrlərin yanında.

Başo:

Qışın kimsəsizliyi:
Bir rəngi var dünyanın
Yelin uğultusunda.

Şuson:

Yaşayarkən evləri yox
Ölərkən məzarları
Qış qağayılarının.

Sanki:

Günəş batarkən
Dəyişər səsini
Qışda tökülən şələlə.

Buson:

Qış fırtınası
Qayalarda suların
Çiliklənən gurultusu.

Ryota:

Sıldırım qayanın kənarından
Üfürüb apardı qartalı
Qış fırtınası.

Başo:

Baxmaq arabir
Qış yuxusuna dalmış
Ardıc ağacına.

Şiki:

Qaranlıq baxışla
Qış durğunluğunda süzür məni
Doğumla ölüm.

İssa:

Belə gördü atam
Hər zaman dağları,
Qar altında, yalnız.

Meysetsu:

Təkbaşına, fırtınada
Yuvarlanaraq göy üzündə
Gedir ay.

Şiki:

Bir xışıltı, xəfifcədən
Axşamüstü bambuqluğa
Yağan qardan.

Yaha:

Bir çətirdi yalnız
Gəlib keçdi buradan
Axşam yağan qarda.

Başo:

Donmuş əski şamın
İşığının gözyaşları,
Bir balıqcıl gecədə.

Buson:

Bu əski mişar səsi ah
Yoxsulluğun səsidir
Qış gecəsinin dərinliyində.

Başo:

Buzlanmışdı lampada yağ
Cılızdi işığı,
Oyanarkən.

Çora:

Əynində yolçuluq paltarı
Bir durna qış yağışında:
Ustamız Başo.

Otsuci:

Qarğalar uçurlar çığırışaraq
Durgun göyündə səhərin
Balıq yerinə.

Şiki:

Bir maralın bağirtısı,
Qar altında qalmış
Dağ yolundan.

Buson:

Dinləyərdi gizlicə
Bir maralın səsindəki
Ruh halını.

Şiki:

Qalanır qar
Damlarına dağ kəndinin,
Çağlayaraq axır bir su aşağıda.

Aro:

Bir ardıcquşu
Yorulmuş dərinədən,
Çığırıldı axşam qarında.

Şiki:

Qarlı dağlardan qalxaraq
Uçaraq mavi dənizin kənarıyla
Dönürlər quşlar vətənə.

Kyokusui:

Soyuqdur gecə, buz kimi,
Və tökülür gölün suyuna
Çağlayanın çağılması.

Başo:

İl dəyişir artıq
Həsirdəndir hələ də
Papağımla başmaqlarım.

İssa:

Aylı qış gecəsində
Boş yerə çağırması
Kor oğlanın.

Katsumi:

Nə qədər su vardır
Qış gecəsində yollarda,
Ay işığı yox!

Çağlayan: Şəlalə

Şiki:

Dönüb baxıram:
Gəlib yanımdan keçən kişi
Artıq gizlənmiş dumanda.

Etsucin:

„ Öz qarımıdır bu mənim! „
Yüngülləşir həsir papağım
Belə düşünərkən.

İssa:

Düzülmüş bir-bir
Kollar yan-yana,
Qış durğunluğu.

Kikaku:

Bu bir qapıdır bax:
Kilidin deşiyində yalnız
Ay işığı qış gecəsində!

İssa:

Bir qarlı gündə
Bunca soyuq qarşılamaq
Yurddaşlarımdan.

Ryota:

Qarlıqda, dinlə bir,
Yalnız bir səs var orada:
Qış duası.

Buson:

Susur səslər artıq,
O dar yolda:
Qış duası.

Tayqi:

Bir itə atmaq üçün
Bir daş belə yox,
Aylı qış gecəsində!

Şiki:

Gəlir biri
Dağ yolundan enərək
Qar çovğununda.

Şiki:

Bütün evlərin
Qapısı bağlı,
Qışda kənd.

Coso:

Qardan daha soyuq
Ağ saçlarımda ay
Qış gecəsində.

Şiki:

Sözə başladı daxmamda
Söndürərkən işığı
Yeni ilin ilk günü.

Buson:

Qış yağışı.
Qaçır bir siçan mandolinin
Telləri üstündən.

Buson:

Kömür satan-
Bir qadın göstərir ona
Aynada üzünü.

Başo:

Bağçada sonuncu qar-
Unudur süpürgə
Süpürdüyünü.

İssa:

Dişi olmayan bir səs
Eşidilir daxmadan:
„ İçdədir bəxtiyarlıq...! “

Mandolin: Telli çalğı aləti

KİTABDA GEDƏN ŞAİRLƏR

Aro. (Doğ.1879)
Başo. (1644-1694)
Bonço. (Ölm.1715)
Boşa. (?)
Buson. (1715-1783)
Coso. (1661-1702)
Cuşi. (?)
Çihaku. (1871-1934)
Çiyoni. (1702-1775)-qadın.
Çora. (1721-1772)
Çoşu. (1853-1932)
Dakotsu. (Doğ.1885)
Dansui. (1663-1711)
Domey. (?)
Etsucin. (Ölüm.1702)
Fukaku. (1662 1754)
Fura. (?)
Fusey. (Ölüm.1885)
Hakko. (Doğ.1899)
Hakyo. (Doğ 1913)
Hokuşi. (Ölm.1718)
Hyakken. (Ölm.1889)
İçiko. (1708-1759)
İssa. (1763-1827)
İşso. (1651-1688)
İzen. (1652-1712)
Kakey. (1648-1716)
Kaku. (?)
Kana-co. (Doğ.1878)-qadın.

Katsumi. (Dođ.1893)
Kenkabo. (?)
Kico. (1870-1938)
Kiço. (?)
Kikaku. (1661-1707)
Kişu. (?)
Kito. (1740-1789)
Konya. (?)
Kusadao. (Dođ.1901)
Kyokusui. (Ölm.1719)
Kyorai. (1651-1704)
Kyoroku. (1650-1715)
Kyoşı. (1874-1959)
Mantaro. (Dođ.1889)
Meysetsu. (1847-1921)
Miçihiko. (1757-1820)
Mie. (?)
Moen. (?)
Mokudo. (17-ci yüzilliyin son)
Oemaru. (1720-1805)
Onitsura. (1661-1738)
Oşu. (18-ci yüzilliyin sonu)
Otsuci. (1881-1920)
Otsuyu. (1675-1739)
Qetsurey. (?)
Qetto. (1879-1949)
Qinko. (?)
Qokason. (?)
Qoçiko. (1699-1748)
Qonsui. (1650-1727)
Qyodai. (1732-1792)

Rayzan. (1653-1716)
Ranko. (1726-1798)
Ranetsu. (1654-1707)
Rimpu. (?)
Roka. (1671-1703)
Robutsu. (?)
Roqetsu. (1666-1751)
Roři. (?)
Rotsu. (Ölm.1736)
Ryokan. (1757-1831)
Ryoři. (?)
Ryota. (1718-1787)
Ryoto. (?)
Saymaro. (1656-1737)
Saysey. (Ölm.1889)
Sampu. (1647-1732)
Sanki. (Dođ.1900)
Seybi. (1749-1817)
Seyho. (Dođ.1899)
Seyra. (1742-1792)
Seysey. (1867-1937)
Seysi. (Dođ.1901)
Seyson. (Dođ 1892)
Sodo. (1641 - 1716)
Soco. (Dođ. 1901)
Soço. (1760-1813)
Socin. (?)
Sokan. (1465-1553)
Sokyo. (?)
Sora. (?)
Soseki. (1867 - 1916)
Suiha. (1882 - 1946)

Sucu. (Doğ. 1893)
Şado. (17-ci yüzilliyin sonu)
Şara. (17-ci yüzilliyin ortası)
Şiki. (1867-1902)
Şiko. (1665-1731)
Şintoku. (1633-1698)
Şira-o. (1739-1791)
Şiro. (1742-1812)
Şoha. (Ölm. 1772)
Şo-i. (17- ci yüzillikdə)
Şuqetsu. (?)
Şuoşi. (Doğ. 1892)
Şuson. (Doğ. 1905)
Tadaşi. (Doğ.1907)
Tayqi. (1709-1771)
Takako. (Doğ. 1887)-qadın.
Takaşi. (1906 - 1956)
Tatsuko. (Doğ.1903)- qadın
Takeşi. (?)
Tayro. (Ölm. 1779)
Tessenka. (?)
Teyciro. (Doğ. 1899)
Teyco. (Doğ.1900)- qadın
Tomociro. (Doğ.1906)
Tori. (Doğ. 1694)
Toyoco. (Doğ.1878)
Vafu. (1866- 1937)
Yaha. (1663-1740)

Kitabı hazırlayan:
Fərhud Nəyebi

Kitabın üstündəki rəsm:
İki çölqazı
Rəssamı: Hokusai
Dresden dövlət muzeyi

Qaynaqlar:
Almancadan